

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2022/107

Karar Sayısı : 2025/146

Karar Tarihi : 10/7/2025

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Engin ALTAY, Özgür ÖZEL, Engin ÖZKOÇ ile birlikte 132 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin;

1. Dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve sözlü..." ibaresinin,

2. On dördüncü ve on beşinci fıkralarının,

3. On sekizinci fıkrasında yer alan "...yönetmelikle..." ibarelerinin,

B. 2. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'a eklenen 10/A maddesinin;

1. Birinci fıkrasının;

a. (d) ve (e) bentlerinin,

b. (g) bendinde yer alan "...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri..." ibaresinin,

2. İkinci fıkrasının;

a. (d) ve (e) bentlerinin,

b. (g) bendinde yer alan "...ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri..." ibaresinin,

3. Altıncı fıkrasında yer alan "...yönetmelikle..." ibaresinin,

C. 3. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'un başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

2. Üçüncü fıkrasında yer alan "...yönetmelikle..." ibaresinin,

Ç. 13. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 162. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinin,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 17., 20., 35., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 129., 138., 139., 140., 141. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un dava konusu kuralların da yer aldığı;

1. 1. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'un başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesi şöyledir:

“Hâkim ve savcı yardımcılığı süresi ve eğitim:

MADDE 10- (Başlığı ile Birlikte Değişik:23/6/2022-7413/1 md.)

Hâkim ve savcı yardımcılığı süresi üç yıldır.

Hâkim ve savcı yardımcılığı; temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluşur. Temel eğitim ve son eğitim Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Görev dönemi ise yargı mercilerinde fiilen görev yapmak suretiyle geçirilir.

Hâkim ve savcı yardımcıları, atanmalarını müteakip temel eğitime alınır. Temel eğitim döneminde adli yargı hâkim ve savcı yardımcıları, adli yargı teşkilatının ihtiyaç durumu ile imkânlar ölçüsünde kendi istekleri göz önünde bulundurulmak ve Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüşü alınmak suretiyle, Adalet Bakanlığınca hâkimliğe veya savcılığa atanacak şekilde ayrılır.

Hâkim ve savcı yardımcıları, temel eğitim döneminin sonunda yazılı sınava tabi tutulur ve aldıkları puana göre en yüksek puandan başlamak üzere ayrı ayrı sıralanır. Eşitlik hâlinde hâkim ve savcı yardımcılığı yazılı yarışma sınavında puanı yüksek olana öncelik tanınır. Eşiliğin devam etmesi hâlinde kura çekilmek suretiyle sıralama belirlenir. Hâkim ve savcı yardımcıları bu sıralamaya göre, Adalet Bakanlığınca belirlenen ilk derece yargı yerleri arasından seçtikleri il veya ilçelere görev dönemini geçirmek üzere atanır.

Hâkim ve savcı yardımcıları görev döneminde bölge adliye veya bölge idare mahkemeleri ile Yargıtay veya Danıştayda da görevlendirilir.

Görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının yetiştirilmesi amacıyla Adalet Bakanı tarafından tercihen istekli olanlar arasından, ilgili adalet komisyonları ve Türkiye Adalet Akademisi ile Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüş ve önerileri alınmak suretiyle, eğitici hâkim ve savcılar görevlendirilir. Bu görev; atama, terfi, müstemir yetki ve tevzi edilen iş sayısı gibi hususlar bakımından göz önünde bulundurulur. Eğitici sayısının birden fazla olduğu yerlerde, eğiticilerden biri koordinasyonu sağlamakla görevlendirilebilir. Eğitici hâkim ve savcılara Türkiye Adalet Akademisi tarafından eğitim verilir.

Hâkim ve savcı yardımcıları, eğitici hâkim veya savcıların görev yaptığı mahkeme ve savcılıklarda ve onların nezaretinde görev yapar. Eğitici olarak görevlendirilen hâkim ve savcılara, en fazla iki hâkim ve savcı yardımcısı verilebilir.

Görev döneminde hâkim ve savcı yardımcıları Türkiye Adalet Akademisinde iki kez ara eğitime alınır. Her ara eğitimin sonunda yazılı sınav yapılır.

Görev dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcuları son eğitime alınır. Son eğitim dönemini bitiren hâkim ve savcı yardımcuları, yazılı **ve sözlü** sınava tabi tutulur. Sözlü sınava girebilmek için son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanının ayrı ayrı en az yetmiş olması şarttır.

Yazılı sınavlar nihai puanı; temel eğitim döneminin sonunda yapılan sınavdan alınan puanın %10'u ile görev döneminde yapılan ara sınavlardan alınan puanların aritmetik ortalamasının %30'u ve son yazılı sınavdan alınan puanın %60'ının toplamından oluşur.

Temel eğitim ve ara eğitimler yazılı sınav sonuçlarına göre; son yazılı sınavdan tam puan alsa bile yazılı sınavlar nihai puanının yetmiş ve üzerinde olma ihtimali kalmayan hâkim ve savcı yardımcuları, on beş gün içinde yeniden ikinci ara eğitim yazılı sınavına alınır. Bu sınav sonucuna göre de yazılı sınavlar nihai puanının yetmiş ve üzerinde olma ihtimali kalmayanların, hâkim ve savcı yardımcılıklarına Adalet Bakanlığınca son verilir.

Son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanı en az yetmiş olmayanlar, en geç iki ay içinde yeniden son yazılı sınava alınır. Bu sınav sonucuna göre de başarılı olamayanlar hakkında onaltıncı fıkra hükümleri uygulanır.

Hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı sayılmak için yazılı sınavlar nihai puanının %50'si, sözlü sınav puanının %25'i ile görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalamasının %25'inin toplamının en az yetmiş olması şarttır.

Yazılı sınavlar; hâkim ve savcı yardımcılarında ders verenler arasından Türkiye Adalet Akademisi Başkanınca seçilen başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşan yazılı sınav kurulu tarafından yapılır.

Sözlü sınav; Türkiye Adalet Akademisi Başkanının başkanlığında, Teftiş Kurulu Başkanı ve Personel Genel Müdürü ile hâkim ve savcı yardımcılarında ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısınca seçilen iki asıl ve bir yedek üyeden oluşan sözlü sınav kurulu tarafından yapılır.

Hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı olamayanlar, talepleri hâlinde Adalet Bakanlığınca merkez veya taşra teşkilatında genel idare hizmetleri sınıfında bir kadroya atanabilir, aksi hâlde bunların hâkim ve savcı yardımcılığına Adalet Bakanlığınca son verilir.

Hâkim ve savcı yardımcılığı süresini tamamlamadan görevden ayrılanlar ile bu süreyi tamamlayıp, mesleğe kabul edildikten sonra hâkim ve savcı yardımcılığı süresi kadar çalışmadan görevden ayrılanlar, bu süre zarfında kendilerine ödenen aylık, ödenek, tazminatlar ile her türlü ödemenin, mecburi hizmetin eksik kalan kısmı ile orantılı miktarını iki kat olarak ödemek zorundadırlar.

Hâkim ve savcı yardımcılığı dönemleri, hâkim ve savcı yardımcılarının hâkimliğe veya Cumhuriyet savcılığına atanacak şekilde ayrılması, görev yerlerinin tespiti, eğitici hâkim ve savcuların belirlenmesi ve görevleri ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüşü; görev döneminin Yargıtay ve Danıştayda geçirilmesine ilişkin hususlar ise Yargıtay ve Danıştayın görüşleri alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca çıkarılacak **yönetmelikle**; eğitimlerin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususlar Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak **yönetmelikle** düzenlenir.”

2. 2. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'a eklenen 10/A maddesi şöyledir:

“Hâkim ve savcı yardımcısının görev ve yetkileri:

MADDE 10/A- (Ek:23/6/2022-7413/2 md.)

Görev döneminde hâkim ve savcı yardımcısının mahkemedeki görevleri şunlardır:

a) Hâkim tarafından tevdi edilen dosya veya evrakı inceleyerek hâkime sunmak.

b) Duruşma ve keşif işlemlerinde hâkime yardımcı olmak.

c) Yazı işleri müdürlüğünce hazırlanan evrakı hâkime sunulmadan önce kontrol etmek.

d) Tensip ve gerekçeli karar taslaklarını hazırlamak.

e) Ara kararların icrasına dair iş ve işlemleri yapmak.

f) Hâkimin istediği konular hakkında hukuki araştırma yapmak.

*g) Mevzuatta belirtilen diğer görevler **ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri** yerine getirmek.*

Görev döneminde hâkim ve savcı yardımcısının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri şunlardır:

a) Savcı tarafından tevdi edilen dosya veya evrakı inceleyerek savcıya sunmak.

b) Soruşturma işlemleri ile kovuşturma aşamasında savcının görev alanına giren işlerde savcıya yardımcı olmak.

c) Yazı işleri müdürlüğünce hazırlanan evrakı savcıya sunulmadan önce kontrol etmek.

d) Soruşturma evrakına ilişkin karar taslakları ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında kanun yollarına başvuru taslaklarını hazırlamak.

e) Her türlü yazışma taslağını hazırlamak.

f) Savcının istediği konular hakkında hukuki araştırma yapmak.

*g) Mevzuatta belirtilen diğer görevler **ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri** yerine getirmek.*

Münhasıran hâkim veya savcı tarafından yapılması gereken iş ve işlemler, hâkim ve savcı yardımcısı tarafından yapılamaz.

Hâkim ve savcı yardımcısının yetiştirilmesi ve mesleki deneyim ve beceri kazanması amacıyla gerekli görülen uygulamalar, hâkim ve savcının nezaretinde yaptırılabilir.

Hâkim ve savcı yardımcılarının görev yaptığı yargı mercilerinde çalışan personel, görevleriyle ilgili olarak hâkim ve savcı yardımcılara karşı sorumludur.

Hâkim ve savcı yardımcılarının yargı mercilerindeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esasları ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar Yargıtay ve Danıştay ile Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüşü alınarak Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

3. 3. maddesiyle 2802 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesi şöyledir:

“Hâkim ve savcı yardımcılarını hakkında düzenlenecek formlar:

MADDE 11- (Başlığı ile Birlikte Değişik:23/6/2022-7413/3 md.)

Her hâkim ve savcı yardımcısı hakkında; eğitim dönemlerinde Türkiye Adalet Akademisinin ilgili daire başkanı; görev döneminde ise eğitici hâkim ve savcı, Yargıtay ve Danıştayda ilgisine göre daire başkanı veya savcı tarafından yüz puan üzerinden değerlendirme formu düzenlenir. **Bu form düzenlenirken hâkim ve savcı yardımcısının vazifesini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı, görevine bağlılığı ve ahlaki gidişi ile iletişim becerisi ve stres yönetimi kabiliyetine dair hususlar dikkate alınır.** Müfettiş maiyetinde görev yapılması durumunda müfettiş, Anayasa Mahkemesinde görev yapılması durumunda ise bölüm başkanı tarafından hâkim ve savcı yardımcısı hakkında değerlendirme formu düzenlenir.

Düzenlenecek formlar Adalet Bakanlığına gönderilmek üzere ilgisine göre adalet komisyonu başkanlığı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Yargıtay Birinci Başkanlığı ve Danıştay Başkanlığına verilir.

Değerlendirme formunun şekli ve içeriği ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar yüksek mahkemeler ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile Türkiye Adalet Akademisinin görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.”

4. 13. maddesiyle 1512 sayılı Kanun’un ikinci fıkranın eklendiği 162. maddesi şöyledir:

“Noterlerin Hukuki Sorumlulukları

Madde 162 – Stajiyer, katip ve katip adayları tarafından yapılmış olsa bile noterler, bir işin yapılmamasından veya hatalı yahut eksik yapılmasından dolayı zarar görmüş olanlara karşı sorumludurlar.

(Ek fıkra: 23/6/2022-7413/13 md.) **Taşınmaz satış sözleşmesinin düzenlenmesinden dolayı oluşan zarardan noterler de sorumludur. Bu zararın Devlet tarafından ödenmesi hâlinde Devlet, sözleşmeyi düzenleyen notere rücu eder.** Notere karşı açılacak davalar, tapu sicilinin bulunduğu yer mahkemesinde görülür.

Noter, birinci ve ikinci fıkralar gereğince ödediği miktar için, işin yapılmaması, hatalı yahut eksik yapılmasına sebep olan stajiyer veya noterlik personeline rücu edebilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki

HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN ve Kenan YAŞAR'ın katılımlarıyla 8/9/2022 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA VE ESASA KAYIT KARARI

2. 23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 13. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 162. maddesine eklenen ikinci fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinin iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına ilişkin davanın E.2022/107 sayılı davadan ayrılmasına, yeni bir esasa kaydedilmesine ve esas incelemenin bu yeni esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesiyle 2802 Sayılı Kanun'un Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 10. Maddesinin Dokuzuncu Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ve sözlü..." İbaresinin, On Dördüncü ile On Beşinci Fıkralarının ve On Sekizinci Fıkrasında Yer Alan "...yönetmelikle..." İbarelerinin İncelenmesi

1. Dokuzuncu Fıkranın İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ve sözlü..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

4. 2802 sayılı Kanun'un "*Hâkim ve savcı yardımcılığı*" başlıklı 7. maddesinde hâkim ve savcı yardımcılığı dönemini geçirip söz konusu Kanun'da öngörülen şartlara uygun olarak ehliyetini kanıtlamadığı sürece hiç kimsenin hâkimlik ve savcılığa atanamayacağı ancak Kanun'un 39. maddesinde yer alan hükmün saklı olduğu, hâkim ve savcı yardımcılarının 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda öngörülen genel idare hizmetleri sınıfı kapsamında bulundukları, hâkimlik ve savcılığın sınıf ve derecelerine dâhil olmadıkları ve haklarında söz konusu Kanun'un 2802 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

5. Anılan Kanun 8. maddesinde ise hâkim ve savcı yardımcılığına atanabilme şartları düzenlenmiştir.

6. Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığı süresi üç yıl olarak belirlenmiş, ikinci fıkrasında da hâkim ve savcı yardımcılığının temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluşacağı, temel eğitim ile son eğitimin Türkiye Adalet Akademisi (Akademi) tarafından verileceği, görev döneminin ise yargı mercilerinde fiilen görev yapılması suretiyle geçirileceği hükme bağlanmıştır.

7. Anılan maddenin üçüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılarının atanmalarını müteakip temel eğitime alınacakları, temel eğitim döneminde adli yargı hâkim ve savcı yardımcılarının adli yargı teşkilatının ihtiyaç durumu ile imkânlar ölçüsünde kendi istekleri gözönünde bulundurulmak ve Hâkimler ve Savcılar Kurulunun (HSK) görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca (Bakanlık) hâkimliğe veya savcılığa atanacak şekilde ayrılacakları hükme bağlanmıştır.

8. Maddenin dördüncü fıkrasında da hâkim ve savcı yardımcılarının temel eğitim döneminin sonunda yazılı sınava tabi tutulup aldıkları puana göre en yüksek puandan başlamak üzere ayrı ayrı sıralanacakları, eşitlik hâlinde hâkim ve savcı yardımcılığı yazılı yarışma sınavında puanı yüksek olana öncelik tanınacağı, eşitliğin devam etmesi hâlinde kura çekilmesi suretiyle sıralamanın belirleneceği, hâkim ve savcı yardımcılarının bu sıralamaya göre Bakanlıkça belirlenen ilk derece yargı yerleri arasından seçtikleri il veya ilçelere görev dönemini geçirmek üzere atanacakları öngörülmüştür.

9. Beşinci fıkra ise hâkim ve savcı yardımcılarının görev döneminde bölge adliye veya bölge idare mahkemeleri ile Yargıtay veya Danıştay bünyesinde de görevlendirilecekleri belirtilmiştir.

10. Altıncı fıkra görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının yetiştirilmesi amacıyla Adalet Bakanı tarafından tercihen istekli olanlar arasından ilgili adalet komisyonları ve Akademi ile HSK'nın görüş ve önerileri alınmak suretiyle eğitici hâkim ile savcılarının görevlendirileceği, bu görevin atama, terfi, müstemir yetki ve tevzi edilen iş sayısı gibi hususlar bakımından gözönünde bulundurulacağı, eğitici sayısının birden fazla olduğu yerlerde eğiticilerden birinin koordinasyonu sağlamakla görevlendirilebileceği, eğitici hâkim ve savcılara Akademi tarafından eğitim verileceği hükme bağlanmıştır.

11. Yedinci fıkra hâkim ve savcı yardımcılarının eğitici hâkim veya savcılarının görev yaptığı mahkeme ile savcılıklarda ve onların nezaretinde görev yapacakları, eğitici olarak görevlendirilen hâkim ile savcılara en fazla iki hâkim ve savcı yardımcısının verilebileceği belirtilmiştir. Sekizinci fıkra ise görev döneminde hâkim ile savcı yardımcılarının Akademide iki kez ara eğitime alınacağı ve her ara eğitimin sonunda yazılı sınav yapılacağı öngörülmüştür.

12. Dokuzuncu fıkra da görev dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının son eğitime alınacağı, son eğitim dönemini bitiren hâkim ve savcı yardımcılarının ise yazılı ve sözlü sınava tabi tutulacağı, sözlü sınava girebilmek için son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanının ayrı ayrı en az yetmiş olmasının gerektiği belirtilmiştir. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde yer alan "...ve sözlü..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

13. Bu itibarla hâkim ve savcı yardımcılığının son eğitim dönemini tamamlayanlar yazılı sınavın yanı sıra kural uyarınca sözlü sınava da tabi tutulacaktır. Bununla birlikte kuralda öngörülen sözlü sınava son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanı ayrı ayrı en az yetmiş olmayan hâkim ve savcı yardımcılarının alınmayacaktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

14. Dava dilekçesinde özetle; hâkim ve savcı yardımcılarının memur statüsünde olduğu, bununla birlikte 2802 sayılı Kanun'da hâkim ve savcı yardımcılara yargılamanın esasıyla ilgili yetki ve görevlerin verildiği, buna göre hâkim ve savcı yardımcılarının Anayasa'nın 128. ve 140. maddelerinde öngörülen güvencelerin kapsamında bulundukları, dava konusu kuralda öngörülen sözlü sınavın içeriğine ilişkin olarak anılan Kanun'da temel ilke ve esasların belirlenmediği, bu durumun kanuni düzenleme ilkesinin yanı sıra hukuki belirlilik, yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanuni idare ilkelerini ihlal ettiği, kuralın kamu hizmetine girme hakkını ihlal ettiği, Anayasa Mahkemesinin benzer bir hükme ilişkin olarak verdiği iptal kararı dikkate alındığında kuralın Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğunu ve hiçbir kimse ile organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını öngören anayasal hükümlerle çeliştiği, ayrıca bu durumun kuvvetler ayrılığı ilkesiyle bağdaşmadığı, kuralın keyfi ve eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı, Kanun'da sözlü sınavın içeriğine ilişkin olarak herhangi bir düzenlemenin bulunmaması nedeniyle kurala çalışma hakkına kanunilik şartına aykırı bir sınırlama getirildiği, ayrıca kuralda öngörülen sözlü sınavın yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığına gölge düşüreceği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. Anayasa'nın 140. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Hakim ve savcıların nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.*" denilmiştir.

16. Danışma Meclisinin anılan maddeye ilişkin kabul ettiği metnin gerekçesinde özetle; adaletin dağıtılmasının her şeyden önce güvenilir nitelikte olması gerektiği ve adalet hizmetini yürütenlerin tarafsızlıklarından şüphe duyulmasının anılan hizmetin tam anlamıyla yerine getirilmesine engel teşkil edeceği ifade edilmiştir.

17. Buna göre hâkim ve savcı olarak atanmak için taşınması gereken niteliklerin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esasları dikkate alınmak suretiyle kanunla düzenlenmesi gerekir.

18. Anayasa'nın anılan maddesinde yer alan "*Hâkim ve savcıların nitelikleri...*" ibaresi hâkim ve savcı yardımcılığına kabul edilme aşaması ile hâkim ve savcı yardımcılığı dönemini de kapsamaktadır. Nitekim Anayasa, hâkimlik ve savcılık mesleğinin önemi nedeniyle bu mesleğe giriş döneminden başlayarak güvence sunmaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. AYM, E.1990/13, K.1990/30, 20/11/1990; E.1995/19, K.1995/64, 7/6/1995; E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 30; E.2023/145, K.2024/201, 4/12/2024, §§ 14, 15).

19. Bu itibarla hâkim ve savcı yardımcılığına girişten itibaren tüm sürecin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 31, E.2023/145, K.2024/201, 4/12/2024, § 15).

20. Dava konusu kuralda son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulacakları hükme bağlanmıştır.

21. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on üçüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı sayılmak için yazılı sınavlar nihai puanının yüzde ellisi, sözlü sınav puanının yüzde yirmi beşi ile görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalamasının yüzde yirmi beşinin toplamının en az yetmiş olması gerektiği belirtilmiştir.

22. Anılan Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasında ise *hâkim ve savcı yardımcılığı süresinin sonunda başarılı olan* ve engel hâli bulunmayan hâkim ve savcı yardımcılarının mesleğe kabullerine HSK tarafından karar verileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla hâkim ve savcı olarak atanabilmek için hâkim ve savcı yardımcılığı döneminin başarıyla tamamlanması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle hâkim ve savcı yardımcılığı döneminin sonunda başarılı olmak hâkim ve savcı olarak atanmanın şartları arasında yer almaktadır.

23. Buna göre son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava alınacaklarını öngören kuralla hâkim ve savcıların niteliklerine ilişkin düzenleme yapıldığı açıktır. Bu itibarla kuralın mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik teminatı esasları çerçevesinde kanuni düzenleme ilkesine aykırı olmaması gerekir.

24. Kural son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacakları sınavın türünü belirlemektedir. Başka bir ifadeyle kuralın hâkim ve savcı yardımcılara uygulanacak sözlü sınavın içeriği ve uygulanmasına yönelik usul ve esaslarla bir ilgisi bulunmamaktadır. Nitekim Kanun'un 10. maddesinin on sekizinci fıkrasında sözlü sınava ilişkin hususların Akademi tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

25. Anayasa Mahkemesi, kamu hizmetine girmede veya kamu görevinde yükselmeye ya da belli bir göreve atanmada sözlü sınav şartı öngörülmesinin kanun koyucunun takdirinde olduğunu kabul etmektedir (bu yöndeki kararlar arasından bkz. AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 215, 216; E.2018/73, K.2019/65, 24/7/2019, § 198).

26. Aynı şekilde Anayasa Mahkemesi hâkim ve savcı adaylığı süresinin sonunda yazılı ve sözlü sınav yapılmasının dan kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kaldığını belirterek buna ilişkin düzenlemenin Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında kanunla düzenleme ilkesine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır (AYM, E.2016/144, K.2020/75, 10/12/2020, § 288).

27. Anayasa Mahkemesinin anılan kararlarında belirtilen gerekçeler hâkim ve savcı yardımcılara uygulanacak sınavlar bakımından da geçerlidir. Buna göre son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulması kanun koyucunun takdirindedir.

28. Bu bağlamda son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulacaklarının öngörülmesi tek başına mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarıyla çelişmemektedir.

29. Bu itibarla son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarında uygulanacak sınavın türünü belirleyen ve kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalan kural hâkim ve savcılarının niteliklerinin mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik teminatı çerçevesinde kanunla düzenlenmesini öngören anayasal hükmü ihlal etmemektedir.

30. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 140. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 140. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 7., 9., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. On Dördüncü ve On Beşinci Fıkralar

a. Anlam ve Kapsam

31. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin dördüncü fıkrasının birinci cümlesi ile sekizinci fıkrasının ikinci cümlesinde hâkim ve savcı yardımcılarının Akademide gerçekleştirilecek temel eğitim dönemi ile her ara eğitimin sonunda yazılı sınava tabi tutulacakları belirtilmiştir.

32. Anılan maddenin dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde son eğitim döneminin tamamlanmasının ardından hâkim ve savcı yardımcılarını yazılı ve sözlü sınava tabi tutulması öngörülmüştür.

33. Maddenin on birinci fıkrasının birinci cümlesinde ise temel eğitim ve ara eğitimler yazılı sınav sonuçlarına göre son yazılı sınavdan tam puan alsalar dahi yazılı sınavlar nihai puanının yetmiş ve üzerinde olma ihtimali kalmayan hâkim ve savcı yardımcılarının on beş gün içinde yeniden ikinci ara eğitim yazılı sınavına alınacakları, on ikinci fıkrasının birinci cümlesinde de son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanı en az yetmiş olmayanlar hakkında en geç iki ay içinde yeniden son yazılı sınavın yapılacağı belirtilmiştir.

34. Dava konusu ilk kuralı oluşturan on dördüncü fıkrada söz konusu yazılı sınavları gerçekleştirecek kurul düzenlenmiştir. Kural uyarınca anılan kurul hâkim ve savcı yardımcılara ders verenler arasından Akdemi Başkanınca seçilecek başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşacaktır.

35. Dava konusu diğer kural olan on beşinci fıkrada ise son eğitim döneminin tamamlanmasının ardından yapılacak sözlü sınavı gerçekleştirecek kurul belirlenmiştir. Kurala göre anılan kurul Akademi Başkanın başkanlığında Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanı ve Bakanlık Personel Genel Müdürü ile hâkim ve savcı yardımcılara ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısına seçilen iki asıl ve bir yedek üyeden oluşacaktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

36. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarda hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacakları yazılı ve sözlü sınavları gerçekleştirmeleri öngörülen kurulların üyelerinin idareye bağlı kişiler olduğu, ayrıca anılan üyelerin seçimine ilişkin olarak nesnel ölçütlerle yer verilmediği, bu durumun kanuni düzenleme, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmadığı, temel ilkeler belirlenmeksizin kurallarla idareye yazılı ve sözlü sınav kurullarına üye seçim usulünü belirleme yetkisi tanınmasının yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesini ve kamu hizmetine girme hakkını ihlal ettiği, Anayasa Mahkemesinin benzer bir hükme ilişkin olarak verdiği iptal kararı gözetildiğinde kurulların Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin anayasal hükmün yanı sıra hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını öngören anayasal hükümle de çeliştiği, kurallarla çalışma hakkına kanunilik şartına aykırı bir sınırlamanın getirildiği, kurallarda yazılı ve sözlü sınav kurullarına üye seçimine ilişkin olarak idareye tanınan yetkinin eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı ve yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığına gölge düşüreceği, bu nedenle kurallarla hak arama özgürlüğünün de ihlal edildiği belirtilerek kurulların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

37. Dava konusu kurallarda hâkim ve savcı yardımcılığı döneminde yazılı sınavların hâkim ve savcı yardımcılara ders verenler arasından Akademi Başkanınca seçilen Başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşan yazılı sınav kurulu tarafından, sözlü sınavın ise Akademi Başkanın başkanlığında Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanı ve Personel Genel Müdürü ile hâkim ve savcı yardımcılara ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısına seçilen iki asıl ve bir yedek üyeden oluşan sözlü sınav kurulu tarafından gerçekleştirileceği hükme bağlanmıştır.

38. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin onuncu fıkrasında yazılı sınavlar nihai puanının temel eğitim döneminin sonunda yapılan sınavdan alınan puanın yüzde onu ile görev döneminde yapılan ara sınavlardan alınan puanların aritmetik ortalamasının yüzde otuzu ve son yazılı sınavdan alınan puanın yüzde altmışının toplamından oluşacağı öngörülmüştür.

39. Anılan maddenin on birinci fıkrasının ikinci cümlesinde ikinci ara eğitim yazılı sınav sonucuna göre yazılı sınavlar nihai puanının yetmiş ve üzerinde olma ihtimali kalmayan hâkim ve savcı yardımcılarının görevine Bakanlıkça son verileceği belirtilmiştir.

40. Maddenin on ikinci fıkrasının ikinci cümlesinde ise son yazılı sınav sonucuna göre başarılı olamayanlar hakkında on altıncı fıkra hükümlerinin uygulanacağı düzenlenmiştir.

41. On üçüncü fıkra da hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı sayılmak için yazılı sınavlar nihai puanının yüzde ellisi, sözlü sınav puanının yüzde yirmi beşi ile görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalamasının yüzde yirmi beşinin toplamının en az yetmiş olması gerektiği öngörülmüştür.

42. Buna göre yazılı ve sözlü sınavlardan alınan puanların hâkim ve savcı yardımcılığı dönemindeki başarının değerlendirilmesinde önemli bir ölçüt olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacağı yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hükümlerin hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin düzenlemeler kapsamında olduğu açıktır.

43. Bu itibarla hâkim ve savcı yardımcılığı döneminde yazılı ve sözlü sınavları yapacak olan kurulların mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerekmektedir.

44. 13/2/2025 tarihli ve 7540 sayılı Türkiye Adalet Akademisi Kanunu'nun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasında anılan Kanun'da belirlenen görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, bilimsel, idari ve mali özerkliği olan, özel bütçeli, Bakanlıkla ilgili ve merkezi Ankara'da bulunan Akademinin kurulduğu belirtilmiştir.

45. Kanun'un 10. maddesinin (1) numaralı fıkrasında meslekte fiilen sekiz yılını tamamlamış hâkim ve savcılarının öğretim elemanı olarak görev yapmak üzere Bakan tarafından 2802 sayılı Kanun hükümleri uyarınca Akademiye atanabileceği veya Akademiye görevlendirilebileceği, (2) numaralı fıkrasında ise yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ile araştırma görevlilerinin 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38. maddesi hükümlerine göre Akademiye öğretim elemanı olarak görevlendirilebileceği ve bunlar hakkında söz konusu Kanun ile 7540 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

46. Anılan Kanun'un 10. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da Akademiye, Akademi Başkanının talebi üzerine yetkili makam, kurul veya organlarınca uygun görülen yeteri kadar Yargıtay ve Danıştay üyeleri, hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ile alanında uzman kişilerin ders vermekle görevlendirilebileceği, hâkim ve savcılar, avukatlar, noterler ve alanında uzman kişilerin görevlendirilmeleri için meslekte fiilen sekiz yılını tamamlamış olmaları gerektiği, söz konusu fıkraya göre görevlendirilenlerin ders verdikleri günlerde izinli sayılacakları hükme bağlanmıştır.

47. Söz konusu düzenlemeler gözetildiğinde hâkim ve savcı yardımcılarının ders verenler arasından Akademi Başkanınca seçilen Başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşacak yazılı sınav kurulunda görev alabilecek kişiler yönünden çerçevenin Kanun’la belirlendiği anlaşılmaktadır.

48. Ayrıca yazılı sınavların hâkim ve savcı yardımcılarının ders verenlerden oluşan bir kurul tarafından gerçekleştirilmesinin etkili bir ölçme ve değerlendirme yapılabilmesine imkân tanımayacağı söylenemez. Başka bir ifadeyle yazılı sınav kurulunun hâkim ve savcı yardımcılığı eğitimi döneminde aktif görev alan kişilerden oluşmasının sağlıklı bir değerlendirme yapılmasına katkı sunmayacağı savunulamaz.

49. Öte yandan kurallarla sözlü sınav kurulunda Akademi Başkanının Başkan olarak görev yapması ve bu kurulda hâkim ve savcı yardımcılarının ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısıncı seçilen iki asıl ve bir yedek üye ile Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanı ve Personel Genel Müdürlüğünün yer alması öngörülmüştür.

50. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacağı sözlü sınavı gerçekleştirecek kurulda yer alacak kişiler yönünden de yasal çerçeve Kanun ve 2802 sayılı Kanun’da düzenlenmiştir.

51. Diğer yandan kurallar uyarınca sözlü sınav kurulunda çoğunluğun hâkim ve savcı yardımcılığı eğitimi döneminde aktif olarak görev alan kişilerden oluşacağı, iki üyenin ise Bakanlık personeli olacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla sözlü sınav kurulunda hâkim ve savcı yardımcılarının verilen eğitim ile adalet hizmeti bakımından bilgi ve deneyim sahibi olmayan kişilere yer verilmediği görülmektedir.

52. Bu itibarla yazılı ve sözlü sınav kurullarının çerçevesinin kanunla belirlendiği ve bu kurullarda hâkim ile savcı yardımcılığı eğitimi döneminde aktif olarak görev alan ve adalet hizmetine ilişkin deneyim sahibi kişilerin yer almasının öngörüldüğü gözetildiğinde kurulların mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esasları çerçevesinde kanuni düzenleme ilkesiyle çelişen bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

53. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın 140. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa’nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa’nın 140. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa’nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 9., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

3. On Sekizinci Fıkırada Yer Alan “...yönetmelikle...” İbareleri

a. Anlam ve Kapsam

54. 2802 sayılı Kanun’un 10. maddesinin on sekizinci fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığı dönemleri, hâkim ve savcı yardımcılarının hâkimliğe veya Cumhuriyet savcılığına atanacak şekilde ayrılması, görev yerlerinin tespiti, eğitici hâkim ve savcıların belirlenmesi ve görevleri ile söz konusu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususların HSK’nın görüşü, görev döneminin Yargıtay ve Danıştayda geçirilmesine ilişkin hususların ise Yargıtay ve Danıştayın görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle; eğitimlerin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususların da Akademi tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

55. Anılan fıkırada yer alan “...Adalet Bakanlığınca çıkarılacak...” ibaresinden sonra gelen “...yönetmelikle;...” ibaresi dava konusu ilk kuralı oluşturmaktadır. Bu itibarla kuralla fıkırada ifade edilen hususlara ilişkin olarak Bakanlığa yönetmelik çıkarma yetkisi verilmiştir.

56. Fıkırada yer alan “...Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak...” ibaresinden sonra gelen “...yönetmelikle...” ibaresi ise dava konusu diğer kuralı oluşturmaktadır. Buna göre kuralla fıkırada belirtilen konularla ilgili olarak Akademiye yönetmelikle düzenleme yetkisi tanınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

57. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallarda yönetmelikle düzenlenmesi öngörülen hususlara ilişkin genel çerçeve ile temel ilke ve esasların belirlenmediği, bu nedenle kurallarla Bakanlık ve Akademiye tanınan yetkilerin kanuni düzenleme, idarenin kanuniliği, hukuki güvenlik, belirlilik ile yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, ayrıca kurallarla kamu hizmetine girme hakkı ile çalışma hakkının ihlal edildiği, Anayasa Mahkemesinin benzer hükümlere ilişkin olarak verdiği iptal kararları gözetildiğinde kuralların Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğunu ve hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa’dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağını öngören anayasal hükümlerle çeliştiği, kurallarla idareye tanınan yönetmelikle düzenleme yetkisinin eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına da gölge düşüreceği belirtilerek kuralların Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

i. “...Adalet Bakanlığınca çıkarılacak...” İbaresinden Sonra Gelen “...yönetmelikle;...” İbaresini

58. Anayasa’nın 7. maddesinde “Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindir. Bu yetki devredilemez.” denilmektedir. Yasama yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) ait olması ve bu yetkinin devredilememesi, kuvvetler ayrılığı ilkesinin bir gereğidir. Bu hükme yer veren Anayasa’nın 7. maddesinin gerekçesinde yasama yetkisinin parlamentoya ait olması “demokrasi rejimini benimseyen siyasi rejimlerde kaçınılmaz bir durum” olarak nitelendirilmiştir. Madde gerekçesinden de anlaşılacağı üzere

yasama yetkisinin devredilemezliği esasen kanun koyma yetkisinin TBMM dışında başka bir organca kullanılamaması anlamına gelmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle yasaklanan, kanun yapma yetkisinin devredilmesi'dir (AYM, E.2022/101, K.2024/124, 27/6/2024, ř 19).

59. Türevsel nitelikteki düzenleyici işlemler bakımından yürütmenin düzenleme yetkisi sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Bu nedenle temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir kanun kuralıyla sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yürütmenin düzenlemesine bırakılması Anayasa'nın anılan maddesine aykırılık oluşturur. Bununla birlikte yasama organının temel ilkeleri ve çerçeveyi kanunla belirlendikten sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakması yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamaz (AYM, E.2011/42, K.2013/60, 9/5/2013; E.2021/73, K.2022/51, 21/4/2022, ř 16).

60. Dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcılığı dönemleri, hâkim ve savcı yardımcılarının hâkimliğe veya Cumhuriyet savcılığına atanacak şekilde ayrılması, görev yerlerinin tespiti, eğitici hâkim ve savcıların belirlenmesi ve görevleri ile maddenin uygulanmasıyla ilgili diğer hususların ve görev döneminin Yargıtay ile Danıştay bünyesinde geçirilmesine ilişkin konuların Bakanlık tarafından yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür.

61. Kuralla Bakanlığa tanınan yetkinin çerçevesinin belirli olması yasama yetkisinin devredilemezliği ilkesinin yanı sıra Anayasa'nın 140. maddesinde öngörülen kanuni düzenleme ilkesinin de bir gereğidir.

62. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin birinci fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığı süresinin üç yıl olduğu, ikinci fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığının temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluştuğu, temel eğitim ile son eğitimin Akademi tarafından verileceği, görev döneminin ise yargı mercilerinde fiilen görev yapmak suretiyle geçirileceği hükme bağlanmıştır.

63. Öte yandan anılan maddenin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde temel eğitim döneminde adli yargı hâkim ve savcı yardımcılarının adli yargı teşkilatının ihtiyaç durumu ile imkânlar ölçüsünde kendi istekleri gözönünde bulundurulmak ve HSK'nın görüşü alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hâkimliğe veya savcılığa atanacak şekilde ayrılacakları belirtilmiştir.

64. Maddenin dördüncü fıkrasında da hâkim ve savcı yardımcılarının temel eğitim döneminin sonunda yazılı sınava tabi tutulacakları ve aldıkları puana göre en yüksek puandan başlamak üzere ayrı ayrı sıralanacakları, eşitlik hâlinde hâkim ve savcı yardımcılığı yazılı yarışma sınavında puanı yüksek olana öncelik tanınacağı, eşitliğin devam etmesi hâlinde kura çekilmesi suretiyle sıralamanın belirleneceği, hâkim ve savcı yardımcılarının bu sıralamaya göre Bakanlıkça belirlenen ilk derece yargı yerleri arasından seçtikleri il veya ilçelere görev dönemini geçirmek üzere atanacakları düzenlenmiştir.

65. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılığı dönemleri, hâkim ve savcı yardımcılarının hâkimliğe veya Cumhuriyet savcılığına atanacak şekilde ayrılması ve görev yerlerinin tespitine ilişkin temel ilkelerin ve çerçevenin Kanun'la belirlendiği anlaşılmaktadır.

66. Diğer yandan altıncı fıkrada görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının yetiştirilmesi amacıyla Bakan tarafından tercihen istekli olanlar arasından ilgili adalet komisyonları ve Akademi ile HSK'nın görüş ve önerileri alınmak suretiyle eğitici hâkim ve Cumhuriyet savcılarının görevlendirileceği, bu görevin atama, terfi, müstemir yetki ve tevzi edilen iş sayısı gibi hususlar bakımından gözönünde bulundurulacağı, eğitici sayısının birden fazla olduğu yerlerde eğitimcilerden birinin koordinasyonu sağlamakla görevlendirilebileceği ve eğitici hâkim ile Cumhuriyet savcılarının Akademi tarafından eğitim verileceği öngörülmüştür.

67. Yedinci fıkrada ise hâkim ve savcı yardımcılarının eğitici hâkim veya Cumhuriyet savcılarının görev yaptığı mahkeme ile savcılıklarda ve onların nezaretinde görev yapacakları, eğitici olarak görevlendirilen hâkim ile Cumhuriyet savcılarının en fazla iki hâkim ve savcı yardımcısının verilebileceği hükme bağlanmıştır.

68. Bu itibarla eğitici hâkim ve savcılarının belirlenmesi ve görevlerine ilişkin çerçevenin Kanun'la düzenlenmediği söylenemez.

69. Beşinci fıkrada hâkim ve savcı yardımcılarının görev döneminde bölge adliye veya bölge idare mahkemeleri ile Yargıtay veya Danıştayda da görevlendirilecekleri belirtilmiştir. İkinci fıkranın üçüncü cümlesine göre *görev dönemi* yargı mercilerinde fiilen görev yapılan süreci ifade etmektedir. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının hangi dönemde Yargıtay ile Danıştay bünyesinde görevlendirilecekleri hususunda belirsizlik bulunmamaktadır. Ayrıca maddede hâkim ve savcı yardımcılığı dönemlerine ilişkin konularda genel çerçevenin düzenlendiği gözetildiğinde görev döneminin Yargıtay ile Danıştay bünyesinde geçirilmesi ile maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususların idare tekniğiyle ilgili olduğu açıktır.

70. Bu itibarla çerçevesi Kanun'la çizilen hususlarda kuralla Bakanlığa tanınan düzenleme yetkisi yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanuni düzenleme ilkelerini ihlal etmemektedir.

71. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. ve 140. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 9., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ii. “...Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak...” İbaresinden Sonra Gelen “...yönetmelikle...” İbaresı

72. Dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcılığı döneminde gerçekleştirilecek eğitimlerin uygulama esasları ile anılan dönemde yapılacak yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususların Akademi tarafından yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

73. Kuralla Akademi tarafından yönetmelikle düzenlenmesi öngörülen konulara ilişkin çerçevenin kanunla çizilmesi yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanuni düzenleme ilkelerinin bir gereğidir.

74. 2802 sayılı Kanun’un 10. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde hâkim ve savcı yardımcılarının atanmalarının ardından temel eğitime alınacakları belirtilmiştir.

75. Anılan maddenin sekizinci fıkrasının birinci cümlesinde görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının Akademide iki kez ara eğitime alınacakları, dokuzuncu fıkrasının birinci cümlesinde ise görev dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının son eğitime alınacakları hükme bağlanmıştır.

76. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılığı eğitiminin temel eğitim ile son eğitim dönemlerinden oluştuğu ve bu eğitimlerin Akademide verileceği anlaşılmaktadır.

77. 7540 sayılı Kanun’un 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında meslek öncesi ve meslek içi eğitim ve öğretim programlarının hâkim ve savcı yardımcılığı için Bakanlıkla, hâkim ve savcılar için HSK ile iş birliği içinde hazırlanan yıllık eğitim planı dâhilinde düzenleneceği, yıllık eğitim planı ile eğitim ve öğretim programlarının hazırlanmasında yüksek mahkemeler ve hukuk fakülteleri ile ilgili kurum ve kuruluşların görüşünün alınabileceği, ihtiyaç duyulması hâlinde yıllık eğitim planı haricinde eğitim ve öğretim programları ile seminer, sempozyum, konferans ve benzeri etkinliklerin düzenlenebileceği belirtilmiştir.

78. Bununla birlikte söz konusu Kanun’da ve 2802 sayılı Kanun’da eğitim dönemlerinde hâkim ve savcı yardımcılara hangi konularda eğitim verileceğine ilişkin olarak, başka bir deyişle eğitimin içeriğine yönelik olarak herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

79. Ayrıca anılan Kanun’da hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacakları yazılı sınavların içeriği ile uygulanmasına yönelik usul ve esaslara ilişkin olarak herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır.

80. Öte yandan Kanun’da sözlü sınavla ilgili olarak hâkim ve savcı yardımcılarının hangi konular bakımından değerlendirmeye tabi tutulacaklarına ilişkin olarak da herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Başka bir ifadeyle sözlü sınavın hangi konuları kapsayacağı Kanun’la düzenlenmeksizin bu sınavın içeriğinin belirlenmesinin doğrudan idarenin takdirine bırakıldığı anlaşılmaktadır.

81. Yine Kanun'da sözlü sınavın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, değerlendirme ölçütleri ile bu sınavda yöneltilen sorular ve verilen cevapların hangi yöntemle kayıt altına alınacağına ilişkin bir düzenleme de bulunmamaktadır. Dolayısıyla sözlü sınavda mahkemelerin bağımsızlığı esasıyla bağdaşmayan öznel değerlendirmeler yapılmasını engelleyecek objektif ölçütlerin öngörülmediği anlaşılmaktadır.

82. Bu itibarla hâkim ve savcı yardımcılığı döneminde gerçekleştirilecek eğitimler ile yazılı ve sözlü sınavların usul ve esaslarına ilişkin temel ilkeler Kanun'la belirlenmeksizin kuralla Akademiye bu konuda tanınan düzenleme yetkisi mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esasları bağlamında kanuni düzenleme ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

83. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI bu görüşe katılmamışlardır.

Kural Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 138., 139. ve 153. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

B. Kanun'un 2. Maddesiyle 2802 Sayılı Kanun'a Eklenen 10/A Maddesinin Birinci Fıkrasının (d) ve (e) Bentleri ile (g) Bendinde Yer Alan "...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri..." İbaresinin, İkinci Fıkrasının (d) ve (e) Bentleri ile (g) Bendinde Yer Alan "...ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri..." İbaresinin ve Altıncı Fıkrasında Yer Alan "...yönetmelikle..." İbaresinin İncelenmesi

1. Birinci Fıkranın (d) ve (e) Bentleri ile (g) Bendinde Yer Alan "...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

84. 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinde hâkim ve savcı yardımcılarının görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

85. Bu bağlamda anılan maddenin birinci fıkrasında görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemedeki görevleri sayılmıştır. Söz konusu fıkranın dava konusu (d) ve (e) bentlerinde hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemede bulundukları süreçte tensip ile gerekçeli karar taslaklarını hazırlayacakları ve ara kararların yerine getirilmesine yönelik iş işlemleri yapacakları öngörülmüştür.

86. Fıkranın (g) bendinde ise mevzuatta belirtilen diğer görevler ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri yerine getirmenin de hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemedeki görevleri arasında yer aldığı belirtilmiştir. Anılan bentte yer alan "...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri..." ibaresi dava konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır.

87. Bu itibarla kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcıları görev yaptıkları mahkemede tensip tutanakları ile gerekçeli kararlara ilişkin taslakları hazırlayacak ve mahkeme tarafından verilen ara kararların yerine getirilmesine ilişkin iş ve işlemleri yapacaktır. Ayrıca hâkim tarafından hâkim ve savcı yardımcılarının fıkranın (a) ile (f) bentlerinde sayılan görevler ile mevzuatta belirtilen diğer görevlere benzer nitelikteki görevler de verilebilecektir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

88. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcıları tarafından hazırlanacak taslak metnin niteliği konusunda belirsizliğin bulunduğu, ayrıca bunların karar olarak kullanılma tehlikesinin mevcut olduğu, kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarının hâkim tarafından verilebileceği öngörülen benzeri görevlerin ise kapsam ve sınırlarının belirsiz olduğu, kurallarda hâkim ve savcı yardımcılarının yargı yetkisi kullanma imkânının tanındığı, hâkim ve savcı yardımcılarının memur statüsünde olması nedeniyle bunların görev ve yetkilerinin kanuni düzenleme ilkesine uygun şekilde belirlenmesi gerektiği ancak kuralların yer aldığı maddenin altıncı fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılarının görev ve yetkilerine ilişkin olarak Bakanlığa yönetmelik çıkarma yetkisinin verildiği, kurallar uyarınca hazırlanacak taslak metnin niteliği ile ara kararların icrasına dair iş ve işlemlerin kapsamıyla ilgili olarak kanunla düzenleme yapılmaksızın idareye yetki tanınması ve hâkim ile savcı yardımcılarının verilecek benzeri görevlere ilişkin belirsizliğin bulunması nedeniyle kuralların idarenin kanuniliği, hukuki güvenlik, belirlilik ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, ayrıca kurallarla kamu hizmetine girme ve çalışma haklarına anayasal güvencelere aykırı bir şekilde sınırlama getirildiği, Anayasa Mahkemesinin benzer bir düzenlemeye ilişkin olarak verdiği iptal kararı gözetildiğinde kuralların Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin anayasal hükmün yanı sıra hiçbir kimsenin ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağını öngören anayasal hükümlerle de çeliştiği, ayrıca bu durumun kuvvetler ayrılığı ilkesini de ihlal ettiği, kurallarda idareye tanınan yetkinin eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı, hâkim ve savcı yardımcılarının görev alanına idare tarafından müdahale edilmesine imkân tanınmasının yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürdüğü, bu nedenle kuralların hak arama özgürlüğüyle çeliştiği, yargı kararlarının bu kararları veren makam tarafından gerekçelendirilmesi gerektiği ve kurallar uyarınca hâkim ile savcı yardımcılarının tarafından hazırlanacak metnin hâkim tarafından imzalanmasının gerekçeli karar hakkıyla da bağdaşmadığı belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 128., 138., 139., 140., 141. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

89. 2802 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde her hâkim ve savcı yardımcısı hakkında görev döneminde eğitici hâkim ve savcı tarafından yüz puan üzerinden değerlendirme formu düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Anılan fıkranın ikinci cümlesinde ise hâkim ve savcı yardımcısının görevini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı ile görevine bağlılığı değerlendirme formu düzenlenirken dikkate alınacak hususlar arasında sayılmıştır.

90. Söz konusu Kanun'un 10. maddesinin on üçüncü fıkrası uyarınca görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalaması hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarı düzeyinin belirlenmesinde dikkate alınacak ölçütler arasında yer almaktadır.

91. Diğer yandan Kanun'un 12. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde hâkim ve savcı yardımcısının hâkim ve savcı yardımcılığı süresi içindeki davranışlarında hâkimlikle bağdaşmayan tutumları, göreve devamsızlığı ve bilgi ile iş yapma kabiliyeti bakımından yeterli olmadığına tespit edilmesi durumunda hâkim ve savcı yardımcılığına Bakanlıkça son verileceği düzenlenmiştir.

92. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemede verilen görevlerde belirli bir başarı göstermelerinin hâkim ve savcılık mesleğine atanabilmek bakımından önem taşıdığı, başka bir ifadeyle anılan görevlerin başarıyla yerine getirilmesinin hâkim ve savcılarının taşınmaları gereken nitelikler arasında yer aldığı anlaşılmaktadır.

93. Bu itibarla hâkim ve savcı yardımcılarının görevlerine ilişkin düzenlemelerin hâkim ve savcılarının niteliklerinin kanunla düzenlenmesini öngören anayasal hükme aykırı olmaması gerekir.

94. Dava konusu kurallarda tensip ve gerekçeli karar taslaklarını hazırlamak, ara kararların icrasına dair iş ve işlemleri yapmak ve hâkim tarafından verilen 10/A maddesinin birinci fıkrasının (a) ile (f) bentlerinde sayılan görevler ile mevzuatta belirtilen diğer görevlere benzer nitelikteki görevleri yerine getirmek hâkim ve savcı yardımcılarının görevleri arasında sayılmıştır.

95. Mahkemelerin görevlerinin ve yargılama usullerinin kanunla düzenlendiği gözetildiğinde hâkim ve savcı yardımcılarının görev yaptıkları mahkemelerde hazırlayacakları tensip ve gerekçeli karar taslaklarının konusu ile içeriği yönünden çerçevenin kanunla belirlenmediği söylenemez.

96. Diğer yandan ara kararların icrasına ilişkin iş ve işlemler bu kararlar çerçevesinde tebligat çıkarılması ve ilgili kurum ya da kişilere resmî yazı yazılması gibi hususları kapsamaktadır. Bu bağlamda yargılamanın değişik aşamalarında verilen ara kararların icrasına dair iş ve işlemlere ilişkin ayrıntıların bu kararların içeriğinden tespit edilebileceği açıktır. Bu itibarla ara kararın yerine getirilmesi için yapılması gereken iş ve işlemlerin de belirsiz olduğu söylenemez.

97. Öte yandan anılan fıkranın (a) ile (c) bentlerine göre hâkim tarafından tevdi edilen dosya veya evrakı inceleyerek hâkime sunmak, duruşma ve keşif işlemlerinde hâkime yardımcı olmak, yazı işleri müdürlüğüne hazırlanan evrakı hâkime sunulmadan önce kontrol etmek, (f) bendine göre ise hâkimin istediği konular hakkında hukuki araştırma yapmak hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemede bulundukları süreçte yerine getirecekleri görevler arasında yer almaktadır.

98. Buna göre söz konusu görevlerin hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemenin görev alanındaki iş ve uyuşmazlıklar hakkında deneyim sahibi olmalarına yönelik olarak öngörüldüğü açıktır. Nitekim 10/A maddesinin gerekçesinde hâkim ve savcı yardımcılara anılan maddeyle verilen görevlerin evrak akışına dâhil edilmelerini gerektirdiği, bu suretle

hâkim ve savcı yardımcılarının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemini de (UYAP) kullanarak uygulamaya aktif bir şekilde katılacakları ve hâkim ile savcıların gözetimi ve denetimi altında daha iyi yetiştirilecekleri ifade edilmiştir.

99. Bu bağlamda maddenin birinci fıkrasının (a) ile (f) bentlerinde öngörülen görevler ile mevzuatta belirtilen görevlere benzer görevlerin mahkemenin görevli olduğu iş ve uyuşmazlıklar kapsamında yapılan işlemler ile UYAP üzerinden ilgili iş süreçlerine katılma gibi hususları kapsadığı açıktır. Başka bir ifadeyle hâkim ve savcı yardımcılarının kurallara uyarınca hâkim tarafından verilecek benzer görevlerin, mahkemenin adli ve idari görevlerine ilişkin iş ve işlemler bağlamında hâkim ve savcı yardımcılarının bilgi sahibi olmalarını ve bu işlemlere ilişkin deneyim kazanmalarını sağlamaya yönelik görevleri kapsadığı kuşkusuzdur.

100. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılarının kurallara uyarınca hâkim tarafından verilecek benzer görevlerin çerçevesinin de belirsiz olduğu söylenemez.

101. Bu itibarla kuralların, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı çerçevesinde kanuni düzenleme ilkesini ihlal etmediği anlaşılmaktadır.

102. Öte yandan Anayasa'nın 9. maddesinde “*Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.*” denilmiştir. Anılan maddeye ilişkin Danışma Meclisince kabul edilen metnin gerekçesinde yargı yetkisinin bireyin hak ve özgürlükleri sorununun ortaya çıktığı günden bu yana kabul edildiği üzere bağımsız mahkemelerce yerine getirileceği ifade edilmiştir.

103. Maddede yer alan “...ve tarafsız...” ibaresi madde metnine 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle eklenmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde ise yargı bağımsızlığının tarafsızlığı da içerdiğini vurgulamak amacıyla Anayasa'nın 9. maddesine yargının tarafsızlığı ilkesinin eklendiği belirtilmiştir.

104. Bu göre yargı yetkisi kapsamına giren iş ile işlemlerin bağımsız ve tarafsız mahkemeler dışındaki merci veya kişilerce yapılması Anayasa'nın anılan maddesine aykırılık oluşturacaktır. Başka bir ifadeyle bağımsız ve tarafsız mahkemeler dışındaki merci ya da kişilerin yargı yetkisi kullanabilmesi mümkün değildir.

105. 2802 sayılı Kanun'un 7. maddesinin üçüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılarının 657 sayılı Kanun'da düzenlenen genel idare hizmetleri sınıfı kapsamında bulundukları, hâkimlik ve savcılığın sınıf ile derecelerine dahil olmadıkları ve haklarında anılan Kanun'un 2802 sayılı Kanun'a aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

106. Bu bağlamda hâkim ve savcı sınıfından olmayan hâkim ve savcı yardımcılarının yargı yetkisi kullanabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının verilecek görevlerin yargı yetkisinin bunlar tarafından kullanılması sonucunu doğurmaması gerekir.

107. Kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarının hazırlanan taslakların nihai hâlinin hâkim veya mahkemece belirleneceği ve bu taslakların hâkim ya da mahkeme heyeti tarafından imzalanmadığı sürece hukuki sonuç doğurmayacağı kuşkusuzdur.

108. Yine ara kararın yerine getirilmesine ilişkin iş ve işlemlerin hâkim ile savcı yardımcılarının tarafından gerçekleştirilmesinin de yargı yetkisi kapsamında bulunan ara kararın içeriğinin değiştirilmesine neden olmayacağı açıktır. Başka bir ifadeyle kurallarda hâkim ve savcı yardımcılarının ara karara ilişkin irade açıklamakla değil bu kararda açıklanan iradenin gereğini yerine getirmeye yönelik iş ve işlemleri yapmakla görevlendirilmişlerdir.

109. Aynı şekilde hâkim ve savcı yardımcılarının mahkemenin görev alanına giren iş ve uyuşmazlıklara ilişkin deneyim kazanmalarına yönelik olarak verilecek benzer görevleri yerine getirmeleri bunların yargı yetkisini kullanmaları sonucunu doğurmamaktadır.

110. Kaldı ki anılan Kanun'un 10/A maddesinin üçüncü fıkrasında münhasıran hâkim tarafından yapılması gereken iş ve işlemlerin hâkim ve savcı yardımcısı tarafından yapılmasının mümkün olmadığı hükme bağlanmıştır.

111. Bu itibarla kuralların genel idare hizmetleri sınıfına tabi olan hâkim ve savcı yardımcılarının yargı yetkisi kullanmasına neden olacağı söylenemez. Dolayısıyla kuralların yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağına ilişkin anayasal hükümle çelişen bir yönü de bulunmamaktadır.

112. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 9. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138., 139. ve 141. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 9. ve 140. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138., 139. ve 141. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. İkinci Fıkranın (d) ve (e) Bentleri ile (g) Bendinde Yer Alan "...ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri..." İbaresi

a. Anlam ve kapsam

113. 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin ikinci fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri düzenlenmiştir.

114. Bu bağlamda anılan fıkranın dava konusu (d) ve (e) bentlerinde hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığında bulundukları süreçte soruşturma evrakına ilişkin karar taslakları ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında kanun yollarına başvuru taslaklarını ve her türlü yazışma taslaklarını hazırlayacakları öngörülmüştür.

115. Fıkranın (g) bendinde ise mevzuatta belirtilen diğer görevler ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri yerine getirmek de hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri arasında sayılmıştır. Söz konusu bentte yer alan “...ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri...” ibaresi dava konusu bir diğer kuralı oluşturmaktadır.

116. Bu itibarla kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcıları görev yaptıkları Cumhuriyet başsavcılığında yürütülen soruşturmalar kapsamında alınacak kararlara ilişkin taslakları, soruşturma ve kovuşturma aşamasında mahkemelerce verilen kararlara karşı Cumhuriyet başsavcılığının yapacağı kanun yolu başvurularına ilişkin taslakları, ayrıca Cumhuriyet başsavcılığınca yapılacak her türlü yazışmaya ilişkin taslakları hazırlayacaklardır.

117. Bunun yanı sıra kurallara göre Cumhuriyet savcısı tarafından hâkim ve savcı yardımcılara fıkranın (a) ile (f) bentlerinde sayılan görevler ile mevzuatta belirtilen diğer görevlere benzer nitelikte görevler de verilebilecektir.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

118. Dava dilekçesinde özetle; 7413 sayılı Kanun’un 2. maddesiyle 2802 sayılı Kanun’a eklenen 10/A maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentleri ile (g) bendinde yer alan “...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri...” ibaresine yönelik gerekçelerle kuralların Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 128., 138., 139., 140., 141. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa’ya Aykırılık Sorunu

119. Kurallarda soruşturma evrakına ilişkin karar taslakları ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında kanun yollarına başvuru taslaklarını ve her türlü yazışma taslağını hazırlamak, ayrıca Cumhuriyet savcısı tarafından verilen 2802 sayılı Kanun’un 10/A maddesinin ikinci fıkrasının (a) ile (f) bentlerinde sayılan görevler ile mevzuatta belirtilen diğer görevlere benzer görevleri yerine getirmek hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri arasında sayılmıştır.

120. Görev döneminde hâkim ve savcı yardımcıları hakkında düzenlenecek değerlendirme formunun hâkim ve savcı yardımcılığı döneminin sonunda başarılı sayılmanın bir ölçütü olarak değerlendirilmesi nedeniyle kuralların Anayasa’nın 140. maddesi bağlamında kanuni düzenleme ilkesine aykırı olmaması gerekir.

121. 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun’un 17. maddesinde Cumhuriyet başsavcılığının görevleri; kamu davasının açılmasına yer olup olmadığına karar vermek üzere soruşturma yapmak veya yaptırmak, kanun hükümlerine göre yargılama faaliyetlerini kamu adına izlemek, bu faaliyetlere katılmak ve gerektiğinde kanun yollarına başvurmak, kesinleşen mahkeme kararlarının yerine getirilmesiyle ilgili işlemleri yapmak ve izlemek ile kanunla verilen diğer görevleri yerine getirmek şeklinde düzenlenmiştir.

122. Öte yandan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında anılan Kanun’un ceza muhakemesinin nasıl yapılacağına ilişkin hükümler ile bu süreçte katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenlediği

belirtilmiştir. Kanun'un 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde ise soruşturma, Kanun'a göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre olarak tanımlanmıştır.

123. Buna göre anılan kanunlarda Cumhuriyet başsavcılığının görevleri ile yürüttükleri soruşturmalarla ilişkin usul ve esasların düzenlendiği gözönünde bulundurulduğunda suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evrede Cumhuriyet savcılarınca icra edilecek faaliyetler ile bu kapsamda verilecek kararlara ilişkin taslaklar yönünden çerçevenin ve temel ilkelerin kanunla belirlenmediği söylenemez.

124. Öte yandan mahkemelerin görev ve yetkileri ile yargılama usullerinin de kanunla düzenlenmesi sebebiyle hukuka aykırı olduğu değerlendirilen mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet başsavcılığınca yapılacak kanun yolu başvurularına ilişkin taslaklarda yer alması gereken hususların çerçevesinin kanunla belirlenmediği de savunulamaz. Ayrıca kanun yolu başvurusunda bulunması gereken ayrıntıların bu başvuruya konu edilecek kararın niteliği ve içeriğinden tespit edilebileceği açıktır.

125. Diğer yandan kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarını Cumhuriyet başsavcılığında görevli oldukları süreçte adli yazışma taslaklarının yanı sıra idari yazışma taslaklarını da hazırlayacaklardır. Nitekim kurallarda *her türlü yazışma taslağını* hazırlamak hâkim ve savcı yardımcısının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri arasında sayılmıştır.

126. Söz konusu yazışma taslaklarının kanunla Cumhuriyet başsavcılığına verilen adli ve idari görevler kapsamında düzenleneceği gözetildiğinde bu konuda hâkim ve savcı yardımcılarının verilen görevin çerçevesinin de belirsiz olduğu söylenemez.

127. 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin ikinci fıkrasının (a) ile (c) bentlerinde savcı tarafından tevdi edilen dosya veya evrakı inceleyerek savcıya sunmak, soruşturma işlemleri ile kovuşturma aşamasında savcının görev alanına giren işlerde savcıya yardımcı olmak ve yazı işleri müdürlüğünce hazırlanan evrakı savcıya sunulmadan önce kontrol etmek, (f) bendinde ise Cumhuriyet savcısının istediği konular hakkında hukuki araştırma yapmak hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığındaki görevleri arasında sayılmıştır.

128. Buna göre anılan fıkranın (a) ile (f) bentlerinde belirtilen görevlerin hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet başsavcılığının görev alanına giren işler hakkında bilgi ve deneyim edinmeleri amacıyla öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

129. Bu bağlamda bentlerde öngörülen ve mevzuatta belirtilen diğer görevlere benzer görevlerin Cumhuriyet başsavcılığının görevli olduğu işlere yönelik olarak hazırlık yapılması ve ilgili taslakların düzenlenmesi gibi hususları kapsadığı açıktır. Başka bir ifadeyle hâkim ve savcı yardımcılarının kurallar uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından verilecek benzer görevlerin Cumhuriyet başsavcılığının adli ve idari görevleri kapsamında hâkim ve savcı yardımcılarının bilgi sahibi olmalarını ve ilgili iş süreçlerine katılmak suretiyle deneyim edinmelerini sağlamaya yönelik görevleri kapsadığı kuşkusuzdur.

130. Bu itibarla kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarının Cumhuriyet savcısı tarafından verilecek benzer görevlerin çerçevesinin de belirsiz olduğu söylenemez.

131. Ayrıca kurallar uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarını tarafından hazırlanacak tasarlara ilişkin olarak nihai karar verme yetkisinin Cumhuriyet savcısına ait olduğu açıktır. Başka bir ifadeyle kurallarda hâkim ve savcı yardımcılarına soruşturma aşamasında karar verme, mahkeme kararlarına karşı kanun yoluna başvurma ya da adli ve idari yazışma yapma göreviyle ilgili olarak bağımsız bir yetki tanınmamıştır.

132. Nitekim 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca münhasıran Cumhuriyet savcısı tarafından yapılması gereken iş ve işlemlerin hâkim ve savcı yardımcısı tarafından yapılması mümkün değildir.

133. Bu itibarla kuralların mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik teminatı bağlamında kanuni düzenleme ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

134. Açıklanan nedenle kurallar, Anayasa'nın 140. maddesine aykırı değildir. İptalleri talebinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürölmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 140. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 13., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görölmüştür.

Kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 9., 10., 36., 40., 90., 123., 141. ve 153. maddeleriyle ilgili görölmüştür.

3. Altıncı Fıkroda Yer Alan "...yönetmelikle..." İbaresini

a. Anlam ve Kapsam

135. 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin dördüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcısının yetiştirilmesi ve mesleki deneyim ile beceri kazanması amacıyla gerekli görölen uygulamaların hâkim ve Cumhuriyet savcısının nezaretinde yaptırılabilceğı, beşinci fıkrasında ise hâkim ve savcı yardımcılarının görev yaptığı yargı mercilerinde çalışan personelin görevleriyle ilgili olarak hâkim ve savcı yardımcılarına karşı sorumlu oldukları belirtilmiştir.

136. Anılan maddenin altıncı fıkrasında da hâkim ve savcı yardımcılarının yargı mercilerindeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarının ayrıca maddenin uygulanmasına ilişkin diğeri hususların Yargıtay ve Danıştay ile HSK'nın görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenlenmesi öngörölmüştür. Söz konusu fıkroda yer alan "...yönetmelikle..." ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

b. İptal Talebinin Gerekeçesi

137. Dava dilekçesinde özetle; hâkim ve savcı yardımcılarının görev ve yetkileri, çalışma usul ve esasları ile 2802 sayılı Kanun'un 10/A maddesinin uygulanmasına yönelik diğeri konuların çerçevesinin anılan Kanun'la çizilmeksizin dava konusu kuralla Bakanlıkça tanınan yetkinin idarenin kanuniliğı, hukuki güvenlik, belirlilik, yasama yetkisinin devredilemezliğı ve

eşitlik ilkeleriyle çeliştiği, ayrıca kuralda kamu hizmetine girme ve çalışma haklarına yönelik anayasal güvencelere aykırı bir sınırlama öngörüldüğü, Anayasa Mahkemesinin benzer bir düzenlemeye ilişkin olarak verdiği iptal kararı gözetildiğinde kuralın Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin anayasal hükmün yanı sıra hiçbir kimsenin veya organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağını öngören anayasal hükümle de çeliştiği, ayrıca bu durumun kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, kuralın yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürmesi nedeniyle hak arama özgürlüğüyle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

138. Dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcılarının yargı mercilerindeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarının, ayrıca maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususların Yargıtay ve Danıştay ile HSK'nın görüşü alınarak Bakanlık tarafından yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

139. 2802 sayılı Kanun'un 10. ve 10/A maddelerinde hâkim ve savcı yardımcılarının görev yapacakları yargı mercileri ile genel olarak bu mercilerdeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarına yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.

140. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının görev yapacakları yargı mercileri ile bu mercilerdeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarının genel çerçevesinin anılan Kanun'la belirlenmediği söylenemez.

141. Bu bağlamda hâkim ve savcı yardımcılarının çerçevesi Kanun'la belirlenen yargı mercilerindeki görev ve yetkileri ile çalışma usul ve esaslarının, ayrıca Kanun'un 10/A maddesinin uygulanmasına ilişkin diğer hususların idare tekniğine ilişkin boyutunun yönetmelikle düzenlenmesinin mümkün olduğu açıktır.

142. Öte yandan Kanun'da hâkim ve savcı yardımcılarının görev ve yetkilerinin çerçevesinin belirlendiği gözetildiğinde Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle hâkim ve savcı yardımcılara yargı yetkisi kullanma imkânının tanınmasının mümkün olmadığı kuşkusuzdur.

143. Bu itibarla kuralla Bakanlığa tanınan düzenleme yetkisinin yasama yetkisinin devredilemezliği ile kanuni düzenleme ilkelerinin yanı sıra yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağına ilişkin anayasal hükmü de ihlal etmediği sonucuna ulaşılmıştır.

144. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 7., 9. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7., 9. ve 140. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle

Anayasa'nın 2., 13., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

C. Kanun'un 3. Maddesiyle 2802 Sayılı Kanun'un Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 11. Maddesinin Birinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin ve Üçüncü Fıkrasında Yer Alan "...yönetmelikle..." İbaresinin İncelenmesi

1. Birinci Fıkranın İkinci Cümlesi

a. Anlam ve Kapsam

145. 2802 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde hâkim ve savcı yardımcılarının hakkında eğitim dönemlerinde Akademinin ilgili daire başkanı, görev döneminde eğitici hâkim ve savcı, Yargıtay ve Danıştayda ise ilgisine göre daire başkanı veya savcı tarafından yüz puan üzerinden değerlendirme formunun düzenleneceği hükmüne bağlanmıştır.

146. Anılan fıkranın üçüncü cümlesinde müfettiş maiyetinde görev yapılması durumunda müfettiş, Anayasa Mahkemesinde görev yapılması durumunda ise bölüm başkanı tarafından da hâkim ve savcı yardımcısı hakkında değerlendirme formunun düzenleneceği öngörülmüştür.

147. Söz konusu maddenin birinci fıkrasının dava konusu ikinci cümlesinde değerlendirme formu düzenlenirken dikkate alınacak hususlar belirlenmiştir. Bu itibarla kural uyarınca anılan form düzenlenirken hâkim ve savcı yardımcısının görevini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı, görevine bağlılığı ve ahlaki gidişi ile iletişim becerisi ve stres yönetimi yeteneğine dair hususlar gözönünde bulundurulacaktır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

148. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcısı hakkında düzenlenecek değerlendirme formunda dikkate alınacak hususlarla ilgili belirliliğin bulunmadığı, ayrıca hâkim ve savcı yardımcısının ahlaki gidişinin hukuksal açıdan tespit edilebilmesinin mümkün olup olmadığı konusunda da tereddüt bulunduğu, kuralda yer alan ahlaki gidiş ibaresinin hâkim ve savcı yardımcılarının özel hayatlarına demokratik toplumda zorunlu olmayan müdahalelerde bulunulmasına neden olacağı, iletişim becerisi ve stres yönetimi yeteneğinin tespitinin ise psikoloji biliminin konusunu oluşturduğu, bu nedenle kuralın kanuni düzenleme, yasama yetkisinin devredilemezliği, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmadığı, değerlendirme formu düzenlenirken dikkate alınacak hususların liyakat esasına uygun olarak objektif ölçütlere göre düzenlenmemesi nedeniyle kuralın kamu hizmetine girme ve çalışma hakkına anayasal güvencelere aykırı bir sınırlama getirdiği, Anayasa Mahkemesinin benzer bir düzenlemeye ilişkin olarak verdiği iptal kararı gözetildiğinde kuralın Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin anayasal hükmün yanı sıra hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağını öngören anayasal hükmü ve kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal ettiği, kuralın eşitlik ilkesine aykırı

uygulamalara neden olacağı, hâkim ve savcı yardımcılarının görev alanına idare tarafından müdahale edilmesine imkân tanınmasının yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığına gölge düşürdüğü, bu durumun hak arama özgürlüğüyle bağdaşmadığı, kuralla kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına anayasal güvencelerle bağdaşmayan bir sınırlama getirildiği, ayrıca kuralın ilgili uluslararası sözleşmelere aykırı olması nedeniyle temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmaların normlar hiyerarşisinde kanunun üzerinde olduğunu öngören anayasal hükümle de çeliştiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 17., 20., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

149. Dava konusu kuralda eğitim dönemlerinde Akademinin ilgili daire başkanı, görev döneminde eğitici hâkim ve savcı, Yargıtay ve Danıştayda ilgili daire başkanı, müfettiş maiyetinde görev yapılması durumunda müfettiş, Anayasa Mahkemesinde görev yapılması durumunda ise bölüm başkanı tarafından düzenlenecek olan değerlendirme formunda hâkim ve savcı yardımcısının görevini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı, görevine bağlılığı ve ahlaki gidişi ile iletişim becerisi ve stres yönetimi yeteneğine ilişkin hususların dikkate alınacağı hükme bağlanmıştır.

150. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on üçüncü fıkrasına göre değerlendirme formlarında verilen puanların aritmetik ortalamasının hâkim ve savcı yardımcılığının başarıyla tamamlanması bakımından taşıdığı önem gözetildiğinde değerlendirme formunun düzenlenmesinde dikkate alınacak hususlara ilişkin hüküm içeren kuralın hâkim savcılarının nitelikleri bağlamında kanuni düzenleme ilkesine aykırı olmaması gerekir.

151. Kural uyarınca anılan formun düzenlenmesinde dikkate alınacak olan hâkim ve savcı yardımcılarının görevlerinde gösterdikleri kabiliyet ve başarının, olgusal ve hukuksal konuları kısa sürede ve sağlıklı bir şekilde kavrama ile hukuk bilgisini somut olaylara uygulama ve gerekçelendirme yeteneğini, ayrıca ilgili taslakları mevzuata, Anayasa Mahkemesi ile diğer yüksek mahkemelerin içtihatlarına ve dilbilgisi kurallarına uygun şekilde hazırlayabilme, yargısal ve bilimsel içtihat ile mevzuat değişikliklerini takip edebilme, adalet hizmetlerine ilişkin bilişim teknolojilerine etkin şekilde kullanabilme becerilerini ifade etmediği söylenemez.

152. Ayrıca anılan Kanun'da hâkim ve savcı yardımcılarının yerine getirilecek görevlere ilişkin çerçevenin düzenlediği de gözetildiğinde hâkim ve savcı yardımcılarının görevlerini yapmakta gösterdiği kabiliyet ve başarı ölçütünün belirsiz olduğu savunulamaz.

153. Kural uyarınca değerlendirme formunun düzenlenmesinde dikkate alınacak diğer bir ölçüt olan hâkim ve savcı yardımcılığı dönemindeki göreve bağlılık yönünden öncelikle ilgililerin eğitim ve mesai saatlerine riayet edip etmediğinin değerlendirileceği kuşkusuzdur.

154. Bu kapsamda 657 sayılı Kanun'da düzenlenen genel idare hizmetleri sınıfına tabi olan hâkim ve savcı yardımcılarının görevlerini hangi gün ve saatlerde yerine getirecekleri konusunda belirsizliğin bulunmadığı açıktır.

155. Diğer yandan hâkim ve savcı yardımcısının görevine bağlılığının kendisine verilen işleri belirli bir disiplin ve düzen içinde yapmasının yanı sıra görevine ilişkin konularda başarılı olma azmi ve ciddiyet taşıması, ayrıca görevi gereği öğrendiği bilgilerin gizliliğini koruması gibi hususları da kapsamadığı söylenemez.

156. Kural gereğince hâkim ve savcı yardımcılarının iletişim becerisi ve stres yönetimi yeteneği de değerlendirme formu düzenlenirken gözönünde bulundurulacaktır. Kuralın gerekçesinde İnsan Hakları Eylem Planında yer alan *Yargının Etkililiği ve Kalitesinin Artırılması* başlıklı hedefte hâkim ve savcı adaylarının mesleğe giriş sürecinde iletişim becerileri ile stres yönetimine ilişkin kabiliyetlerinin de dikkate alınacağını ifade edildiği ve bu doğrultuda değerlendirme formunda hâkim ve savcı yardımcısının iletişim becerisi ile stres yönetimi kabiliyetleri yönünden de değerlendirmeye tabi tutulacağını özellikle vurgulandığı belirtilmiştir.

157. Bu kapsamda kendini açık ve anlaşılır şekilde ifade etme becerisi, farklı görüşlere karşı gösterdiği saygı ve dinleme kabiliyeti, görevi gereği iletişim kurduğu kişilere karşı gösterdiği nezaket ve bu kişilerde uyandırdığı saygınlık, yazılı ve sözlü iletişimde kullandığı üslubun dilbilgisi kuralları ve yargısal ciddiyetle uyumu gibi hususların hâkim ve savcı yardımcısının iletişim becerisinin değerlendirilmesinde dikkate alınmayacağı savunulamaz.

158. Aynı şekilde iş yüküyle ve karşılaştığı problemlerle başa çıkma becerisi, çalışma şartlarına sağladığı uyum ile ölçülü ve soğukkanlı davranabilme kabiliyeti gibi konuların da hâkim ve savcı yardımcısının stres yönetimi yeteneğinin değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmayacağı söylenemez.

159. Öte yandan kural uyarınca değerlendirme formunda dikkate alınacak ahlaki gidişata ilişkin ölçütün ise hâkim ve savcı yardımcısının hâkimlik ve savcılık mesleği bağlamındaki ahlaki durumunu, başka bir ifadeyle tutum ve davranışlarının meslek ahlakına uygunluğunu ifade ettiği anlaşılmaktadır.

160. Nitekim hâkim ve savcılarının yeterli düzeyde hukuk bilgisine sahip olmalarının yanı sıra ahlaki nitelik bağlamında tarafsızlıklarına ilişkin toplumun güvenini sarsabilecek davranışlardan kaçınmaları ve adalet hizmetinin önemine uygun davranışlar sergilemeleri de gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. AYM, E.1966/11, K.1966/44, 29/11/1966).

161. Bu kapsamda adalet hizmetinin ve mesleğin önemi ile ciddiyetine yaklaşan davranışlar sergileyip sergilemediği, görevine ilişkin konularda objektif ve tarafsız bir tutuma sahip olup olmadığı gibi hususların hâkim ve savcı yardımcısının mesleki bağlamda ahlaki gidişinin değerlendirilmesinde dikkate alınacağı kuşkusuzdur.

162. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının hakkında düzenlenecek değerlendirme formunda dikkate alınacak hususların belirli olması nedeniyle kuralın kanuni düzenleme ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır.

163. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 140. maddesine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 17., 20., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 140. maddesi yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13., 17., 20., 49., 70., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 7., 9., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

2. Üçüncü Fıkra da Yer Alan “...yönetmelikle...” İbares

a. Anlam ve Kapsam

164. 2802 sayılı Kanun'un 11. maddesinin üçüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılar hakkında düzenlenecek değerlendirme formunun şekli ve içeriği ile anılan maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususların yüksek mahkemeler ve HSK ile Akademinin görüşü alınmak suretiyle Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür. Anılan fıkra da yer alan “...yönetmelikle...” ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

165. Bu itibarla kuralla anılan fıkra da sayılan hususların yüksek yargı organları, HSK ve Akademinin görüşünün alınması suretiyle yönetmelikle düzenlenmesi konusunda Bakanlıkça yetki tanınmıştır.

b. İptal Talebinin Gerekçesi

166. Dava dilekçesinde özetle; hâkim ve savcı yardımcılar hakkında düzenlenecek değerlendirme formunun şekli ve içeriği ile 2802 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmasına ilişkin diğer hususların çerçevesi söz konusu Kanun'la çizilmeksizin dava konusu kuralla bu hususlarda Bakanlıkça düzenleme yetkisi tanınmasının kanuni düzenleme ilkesi, hukuki güvenlik, belirlilik, idarenin kanuniliği ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşmadığı, ayrıca anılan hususların liyakat esasına uygun şekilde söz konusu Kanun'la düzenlenmemesinin kamu hizmetine girme ve çalışma haklarına anayasal güvencelere aykırı bir sınırlama getirdiği, Anayasa Mahkemesinin benzer bir düzenlemeye ilişkin olarak verdiği iptal kararı gözetildiğinde kuralın Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna ilişkin anayasal hükmün yanı sıra hiçbir kimse ve organın kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisini kullanamayacağını öngören anayasal hükmü de ihlal ettiği, kuralın eşitlik ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı ve yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığına gölge düşüreceği, değerlendirme formunun şekli ve içeriğinin Bakanlıkça düzenlenmesinin hâkim ve savcı yardımcısının siyasi kimliği ve yaşam tarzı bağlamında öznel yorumlar yapılmasına yol açacağı, kuralda kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının yanı sıra özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına yönelik anayasal güvencelerle çelişen bir sınırlama öngörüldüğü, ayrıca kuralın ilgili uluslararası sözleşmelere aykırı olması nedeniyle temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmaların normlar hiyerarşisinde kanunun üzerinde olduğunu düzenleyen anayasal hükümle de bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 5., 6., 7., 9., 10., 13., 17., 20., 36., 40., 49., 70., 90., 123., 124., 128., 138., 139., 140. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

c. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

167. Dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcıları hakkında düzenlenecek değerlendirme formunun şekli ve içeriği ile 2802 sayılı Kanun'un 11. maddesinin uygulanmasına yönelik diğer hususların yüksek mahkemeler, HSK ve Akademinin görüşünün alınmasının ardından Bakanlık tarafından yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

168. Hâkim ve savcı yardımcıları hakkında değerlendirme formu düzenlenirken dikkate alınacak hususların belirli olması nedeniyle bu formun içeriğine ilişkin çerçevenin anılan Kanun'la çizilmediği söylenemez. Ayrıca içeriği Kanun'la belirlenen değerlendirme formunun şekline ilişkin düzenlemelerin idare tekniğine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

169. Öte yandan anılan maddenin birinci fıkrasının birinci ve üçüncü cümleleri uyarınca değerlendirme formunu Akademinin ilgili daire başkanı, eğitici hâkim ve savcı, Yargıtay ile Danıştayda ilgisine göre daire başkanı veya savcı, müfettiş maiyetinde görev yapılması durumunda müfettiş, Anayasa Mahkemesinde görev yapılması durumunda ise bölüm başkanı yüz puan üzerinden düzenleyecektir.

170. Diğer yandan ikinci fıkrada değerlendirme formunun Bakanlığa gönderilmek üzere ilgisine göre adalet komisyonu başkanlığı ile Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Yargıtay Birinci Başkanlığı ve Danıştay Başkanlığına verileceği öngörülmek suretiyle değerlendirme formunun Bakanlığa gönderilme usulü de hükme bağlanmıştır.

171. Kural gereğince Bakanlık yönetmeliği çıkarmadan önce yüksek mahkemeler ve HSK ile Akademinin görüşünü alacaktır. Bakanlığa görüş verecek olan yüksek mahkemelerin Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay olduğu açıktır. Ayrıca anılan görüşün istişari nitelik taşıdığı da kuşkusuzdur.

172. Buna göre değerlendirme formunun içeriği, hangi dönemlerde ve kimler tarafından düzenleneceği ve Bakanlığa gönderilme usulünün çerçevesinin Kanun'la belirlendiği gözetildiğinde idare tekniğine ilişkin olduğu anlaşılan maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususların yönetmelikle düzenlenmesi mümkündür.

173. Bu itibarla temel ilke ve esasları Kanun'la belirlenen hususlarda Bakanlığa düzenleme yetkisi tanıyan kural yasama yetkisinin devredilemezliği ve kanuni düzenleme ilkelerini ihlal etmemektedir.

174. Açıklanan nedenle kural, Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın 2., 13., 17., 20., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 7. ve 140. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2., 13., 17., 20., 49., 70., 124., 128., 138. ve 139. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 5., 6., 9., 10., 36., 40., 90., 123. ve 153. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

175. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.*” denilmekte; 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete’de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

176. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on sekizinci fıkrasında yer alan, “...*Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak...*” ibaresinden sonra gelen “...*yönetmelikle...*” ibaresinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince iptal hükmünün kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

177. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların uygulanmaları hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğabileceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un;

A. 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin on sekizinci fıkrasında yer alan “...*Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak...*” ibaresinden sonra gelen “...*yönetmelikle...*” ibaresine yönelik iptal hükmünün yürürlüğe girmesinin ertelenmesi nedeniyle bu ibareye ilişkin yürürlüğün durdurulması talebinin REDDİNE,

B. 1. 1. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'un başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin;

a. Dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...*ve sözlü...*” ibaresine,

b. On dördüncü ve on beşinci fıkralarına,

c. On sekizinci fıkrasında yer alan “...*Adalet Bakanlığınca çıkarılacak...*” ibaresinden sonra gelen “...*yönetmelikle;...*” ibaresine,

2. 2. maddesiyle 2802 sayılı Kanun'a eklenen 10/A maddesinin;

a. Birinci fıkrasının;

i. (d) ve (e) bentlerine,

ii. (g) bendinde yer alan “...ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri...” ibaresine,

b. İkinci fıkrasının;

i. (d) ve (e) bentlerine,

ii. (g) bendinde yer alan “...ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri...” ibaresine,

c. Altıncı fıkrasında yer alan “...yönetmelikle...” ibaresine,

3. 3. maddesiyle 2802 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin;

a. Birinci fıkrasının ikinci cümlesine,

b. Üçüncü fıkrasında yer alan “...yönetmelikle...” ibaresine,

yönelik iptal talepleri 10/7/2025 tarihli ve E.2022/107, K.2025/146 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, bentlere, cümleye ve ibarelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

10/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un;

A. 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu’nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin;

1. Dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ve sözlü...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. On dördüncü ve on beşinci fıkralarının Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. On sekizinci fıkrasında yer alan;

a. “...*Adalet Bakanlığınca çıkarılacak...*” ibaresinden sonra gelen “...*yönetmelikle;*...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. “...*Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak...*” ibaresinden sonra gelen “...*yönetmelikle...*” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Basri BAĞCI, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ile Metin KIRATLI’nın karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, iptal hükmünün Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 2. maddesiyle 2802 sayılı Kanun’a eklenen 10/A maddesinin;

1. Birinci fıkrasının;

a. (d) ve (e) bentlerinin,

b. (g) bendinde yer alan “...*ile hâkim tarafından verilen benzeri görevleri...*” ibaresinin,

2. İkinci fıkrasının;

a. (d) ve (e) bentlerinin,

b. (g) bendinde yer alan “...*ile savcı tarafından verilen benzeri görevleri...*” ibaresinin,

3. Altıncı fıkrasında yer alan “...*yönetmelikle...*” ibaresinin,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 3. maddesiyle 2802 sayılı Kanun’un başlığı ile birlikte değiştirilen 11. maddesinin;

1. Birinci fıkrasının ikinci cümlesinin,

2. Üçüncü fıkrasında yer alan “...*yönetmelikle...*” ibaresinin,

Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

10/7/2025 tarihinde karar verildi.

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu tarafından 23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un; 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin Dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve sözlü..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

2. Son eğitim dönemini tamamlayan hakim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava alınacaklarını öngören kural, hakim ve C. Savcılarının mesleki nitelikleriyle ilgili bir düzenleme niteliğindedir. Bu bakımdan kuralın, Anayasa'da öngörülen mahkemelerin bağımsızlığı ve teminatı ilkeleri (m. 138-140) etrafında incelenmesi gerekir. Anılan anayasal ilke uyarınca bu konudaki düzenlemelerin kanunla yapılması zorunludur. Kanunla yapılacak düzenlemelerin ise hukuk devleti ilkesinin belirlilik, öngörülebilirlik ve keyfiliği önleyen güvenceler içermesi gerekliliğine (AY m. 2) uygun olması zorunludur.

3. Hakim ve savcı yardımcılığına alınma için Kanunda yazılı sınav yanında mülakat şartları yer almıştır. Kanunla belirlenen eğitim ve uygulamayla ilgili süreler tamamlandığında mesleğe kabul aşamasında ise sözlü sınav öngörülmüştür. Bu bakımdan sözlü sınavın mülakattan farklı olarak düzenlendiği ve farklı ölçme değerlendirme yönteminin uygulanacağı anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi daha önceki bir kararında hakim ve savcılarının mesleğe atanmalarından önceki aşamada tabi tutulacakları sınavlarda nesnel ölçütlerin geçerli olması gerektiğini ifade etmiştir (bkz. E. 1990/13, K. 1990/30, 20.11.1990). Ne var ki hakim ve savcı yardımcılarının sözlü sınavda hangi mesleki konularla ilgili olarak ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulacağı hususları kuralda düzenlenmemiştir. Bu durum ilk olarak mülakatla benzer bir biçimde ölçme değerlendirme yapılması gibi amaca aykırı bir sonuca yol açılabilecektir. İkinci olarak kuralda sözlü sınavda yapılacak ölçme değerlendirme kriterleri konusunda yetki idareye bırakılmakla, sınavın nesnel ölçütlere dayanması kriteri bakımından bir güvence sağlanamamaktadır. Bu nedenlerle incelenen kuralın Anayasa'da yer alan bağımsızlık ve teminat ilkelerine aykırı olması dolayısıyla iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin on sekizinci fıkrasında yer alan "...Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak..." ibaresinden sonra gelen "...yönetmelikle..." ibaresinin Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir. İptal kararının gerekçesinde, Kanun'da söz konusu eğitimin içeriğine yönelik herhangi bir düzenleme bulunmadığı, eğitimlerin uygulanmasına yönelik usul ve esaslara ilişkin çerçeve çizilmediği, yazılı sınavların içeriği ve uygulama yöntemine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığı, keza sözlü sınavın içeriği, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik temel ilke ve esasların belirlenmediği değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Dava konusu kuralda hâkim ve savcı yardımcılığı dönemindeki eğitimlerin uygulama esasları ile yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususların Türkiye Adalet Akademisince çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği öngörülmektedir.

2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinde sair hususların yanında hâkim ve savcı yardımcılarının Türkiye Adalet Akademisinde alacakları eğitim ile bunlara uygulanacak yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin olarak;

- hâkim ve savcı yardımcılığının temel eğitim dönemi, görev dönemi ve son eğitim döneminden oluşacağı, temel eğitim ve son eğitimin Türkiye Adalet Akademisi tarafından verileceği,

- hâkim ve savcı yardımcılarının atanmalarını müteakip temel eğitime alınacağı, temel eğitim döneminde adli yargı hâkim ve savcı yardımcılarının adli yargı teşkilatının ihtiyaç durumu ile imkânlar ölçüsünde kendi istekleri göz önünde bulundurulmak ve Hâkimler ve Savcılar Kurulunun görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığınca hâkimliğe veya savcılığa atanacak şekilde ayrılacağı,

- hâkim ve savcı yardımcılarının temel eğitim döneminin sonunda yazılı sınava tabi tutulacağı,

- görev döneminde hâkim ve savcı yardımcılarının Türkiye Adalet Akademisinde iki kez ara eğitime alınacağı ve her ara eğitimin sonunda yazılı sınav yapılacağı,

- görev dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının son eğitime alınacağı, son eğitim dönemini bitiren hâkim ve savcı yardımcılarının yazılı ve sözlü sınava tabi tutulacağı, sözlü sınava girebilmek için son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanının ayrı ayrı en az yetmiş olmasının şart olduğu,

- yazılı sınavlar nihai puanının temel eğitim döneminin sonunda yapılan sınavdan alınan puanın %10'u ile görev döneminde yapılan ara sınavlardan alınan puanların aritmetik ortalamasının %30'u ve son yazılı sınavdan alınan puanın %60'ının toplamından oluştuğu,

- temel eğitim ve ara eğitimler yazılı sınav sonuçlarına göre son yazılı sınavdan tam puan alsa bile yazılı sınavlar nihai puanının yetmiş ve üzerinde olma ihtimali kalmayan hâkim ve savcı yardımcılarının on beş gün içinde yeniden ikinci ara eğitim yazılı sınavına alınacağı,

son yazılı sınav puanı ile yazılı sınavlar nihai puanı en az yetmiş olmayanların en geç iki ay içinde yeniden son yazılı sınava alınacağı,

- hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı sayılmak için yazılı sınavlar nihai puanının %50'si, sözlü sınav puanının %25'i ile görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalamasının %25'inin toplamının en az yetmiş olmasının şart olduğu,

- yazılı sınavların hâkim ve savcı yardımcılarında ders verenler arasından Türkiye Adalet Akademisi Başkanınca seçilen başkan ile dört asıl ve iki yedek üyeden oluşan yazılı sınav kurulu tarafından; sözlü sınavın ise Türkiye Adalet Akademisi Başkanının başkanlığında, Teftiş Kurulu Başkanı ve Personel Genel Müdürü ile hâkim ve savcı yardımcılarında ders verenler arasından ilgili bakan yardımcısınca seçilen iki asıl ve bir yedek üyeden oluşan sözlü sınav kurulu tarafından yapılacağı,

hükümlerine yer verilmiştir.

Anılan hükümler uyarınca hâkim ve savcı yardımcılarının eğitim dönemlerinin temel nitelikleri ve süreç içerisindeki yerinin, hâkim ve savcı yardımcılarında uygulanacak sınavların şekli ve zamanının, sınavların her birinin nihai başarı puanına etkisinin, sınavlarda başarılı sayılmak için aranan asgari şartların, yazılı ve sözlü sınavları yapacak kurulların kimlerden oluşacağının kanunda açıkça düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Bu yönüyle dava konusu kuralın yer aldığı kanun maddesinde hâkim ve savcı yardımcılarında Türkiye Adalet Akademisince uygulanacak eğitim ile yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususların temel ilke ve esasları ile yasal çerçevesinin kanunla belirlendiği, belirlenen bu ilke ve esaslar çerçevesinde eğitim ve sınava dair ikincil konularda idare tekniği yönünden gelişen ve değişen şartlara göre belirleme yapılması gerekebileceği gözetilerek idareye düzenleme yetkisinin tanındığı görülmektedir.

Bu itibarla, kanun koyucunun hâkim ve savcı yardımcılarında uygulanacak eğitim ile yazılı ve sözlü sınavlarla ilgili hususlara ilişkin kanuni çerçeveyi çizdikten sonra eğitim müfredatı ve metodolojisi, yapılacak sınavların konusu, değerlendirme ölçütleri vb. hususları belirleme yetkisini idareye bırakmasında kanunilik ve yasama yetkisinin devredilmezliği ilkelerine aykırılık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu kuralın, Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı olmadığı ve iptal talebinin reddi gerektiği sonucuna ulaşıldığından, kararın bu kısmı yönünden aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Kanun'un 1. Maddesiyle 2802 Sayılı Kanun'un Başlığı ile Birlikte Değiştirilen 10. Maddesinin Dokuzuncu Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "...ve sözlü..." ibaresi Anayasaya aykırılık taşımaktadır.

2. Anayasa'nın 140. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Hâkim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.*" hükmü yer almaktadır.

3. Kural, son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulacakları hususunu düzenlemektedir.

4. Hâkim ve savcı olarak atanmak için taşınması gereken niteliklerin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esasla Anayasa'nın belirtilen maddesinde yer alan *hâkim ve savcılarının nitelikleri* ibaresi hâkim ve savcı yardımcılığına kabul edilme aşaması ile hâkim ve savcı yardımcılığı dönemini de kapsamaktadır rı dikkate alınmak suretiyle kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur.

5. 9/A maddesinin onuncu fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığına atanabilmek için öngörülen mülâkatın ilgilinin muhakeme gücünün, bir konuyu kavrayıp özetleme ile ifade etme yeteneğinin, genel ve fizikî görünümünün, davranış ile tepkilerinin mesleğe uygunluğunun ve liyakatinin, yetenek ile kültürünün, çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığının puan verilmek suretiyle değerlendirilmesi yöntemi olduğu belirtilmiştir.

6. Kuralda ise son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının mülakata değil sözlü sınava alınmaları öngörülmüştür. Bu bağlamda sözlü sınavın mülakattan farklı bir ölçme yöntemi olarak kabul edildiği söylenebilir.

7. Bununla birlikte sözlü sınavda hâkim ve savcı yardımcılarının hangi konular bakımından değerlendirmeye tabi tutulacağına ilişkin Kanun'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle sözlü sınavın hangi konuları kapsayacağı Kanun'la düzenlenmeksizin bu sınavın içeriğinin belirlenmesinin idarenin takdirine bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda sözlü sınavın içeriğine ilişkin Kanun'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesinin mülakatta değerlendirmeye tabi tutulan hususların sözlü sınavda tekrar ölçülmesine neden olabileceği, bu durumda ise hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin yasal düzenlemelerin tabi olduğu ilkelerle bağdaşmayan sonuçların doğabileceği açıktır.

8. Kanun'da sözlü sınavın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, değerlendirme ölçütleri ile bu sınavda yöneltilen sorular ve verilen cevapların hangi yöntemle kayıt altına alınacağına ilişkin bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Dolayısıyla sözlü sınavda

mahkemelerin bağımsızlığı esasıyla bağdaşmayan öznel değerlendirmeler yapılmasını engelleyecek nesnel ve objektif ölçütlerin öngörülmediği anlaşılmaktadır.

9. Bu itibarla Kanun'da sözlü sınavın içeriği, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik temel ilke ve esasların belirlenmediği gözetildiğinde son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının anılan sınava tabi tutulacaklarını öngören kuralın, hâkim ve savcılarının niteliklerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini öngören anayasal hükmü ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

10. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 140. maddesine aykırılık oluşturduğundan çoğunluk kararına katılmadım.

Üye
Engin YILDIRIM

KARŞI OY GEREKÇESİ

1. Dava konusu kuralda son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulacakları hükme bağlanmıştır.

2. Anayasa'nın 140. maddesinde yer alan “*Hâkim ve savcılarının nitelikleri...*” ibaresi hâkim ve savcı yardımcılığına kabul edilme aşaması ile hâkim ve savcı yardımcılığı dönemini de kapsamaktadır (AYM, E.1990/13, K.1990/30, 20/11/1990; E.1995/19, K.1995/64, 7/6/1995; E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 30). Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılığına girişten itibaren tüm sürecin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 31; E.2023/145, K.2024/201, 4/12/2024, § 15).

3. 2802 sayılı Kanun'un 10. maddesinin on üçüncü fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığı sonunda başarılı sayılmak için yazılı sınavlar nihai puanının yüzde ellisi, sözlü sınav puanının yüzde yirmi beşi ile görev ve eğitim dönemlerinde verilen puanların aritmetik ortalamasının yüzde yirmi beşinin toplamının en az yetmiş olması gerektiği hükme bağlanmış, 13. maddesinin birinci fıkrasında ise hâkim ve savcı yardımcılığı süresinin sonunda başarılı olan ve engel hâli bulunmayan hâkim ve savcı yardımcılarının mesleğe kabullerine Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından karar verileceği öngörülmüştür.

4. Buna göre hâkim ve savcı yardımcılığı döneminin başarıyla tamamlanmasının hâkim ve savcı olarak atanmanın şartları arasında yer aldığı gözetildiğinde son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının sözlü sınava tabi tutulacaklarını öngören kuralın hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin düzenleme içerdiği açıktır.

5. Bu itibarla kuralın mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik teminatı çerçevesinde kanuni düzenleme ilkesine aykırı olmaması gerekmektedir.

6. Sayın çoğunluk kuralı Anayasa'nın 140. maddesi yönünden incelemiş ancak kamu hizmetine girmede veya kamu görevinde yükselmeye ya da belirli bir göreve atanmada sözlü sınav şartı öngören hükümlere ilişkin inceleme yönteminin dava konusu kural bakımından da geçerli olduğunu değerlendirmiştir. Bu bağlamda Sayın çoğunluk kuralın hâkim ve savcı yardımcılarının yapılacağı sınavın türünü belirlediğini, bu sınavın içeriği ve uygulanmasına yönelik usul ve esaslarla ilgisinin bulunmadığını kabul etmiştir.

7. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.*” denilmek suretiyle memurların ve diğer kamu görevlilerinin niteliklerine ilişkin düzenlemelerin kanunla yapılması gerektiği öngörülmüştür. Bununla birlikte Anayasa'nın 140. maddesinin üçüncü fıkrasında hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin düzenlemelerde geçerli olan kanuni düzenleme ilkesinin *mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına* tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

8. Buna göre Anayasa'nın 128. maddesi ile 140. maddesinde öngörülen güvenceler arasında önemli bir farklılık bulunduğu açıktır.

9. Hâkim ve savcı yardımcılarının uygulanacak sözlü sınavın içeriği ve uygulanmasına yönelik usul ile esasların düzenlenmesine yönelik idareye yetki tanıyan bir hükmün bulunmaması durumunda Sayın çoğunluğun benimsediği yaklaşım anılan hususların mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı çerçevesinde kanunilik ilkesi yönünden denetlenmesine engel teşkil edebilecektir.

10. Nitekim Anayasa'nın 124. maddesinin birinci fıkrasında "*Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.*" denilmiştir. Bu bağlamda sözlü sınava ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi hususunda idareye yetki tanıyan bir yasal düzenleme bulunmasa dahi bu hususlarda idarenin anılan Kanun'un uygulanması sağlamak üzere düzenleme yapılabileceği açıktır.

11. Dolayısıyla hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacağı sözlü sınavın içeriği ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasların kuralla ilgisinin bulunmadığı kabul edildiğinde sözlü sınava ilişkin anılan hususların mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı çerçevesinde kanuni düzenleme ilkesine uygunluğu denetlenemeyebilecektir.

12. Bu itibarla kuralın hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin düzenleme içerdiği ve Anayasa'nın 140. maddesi yönünden incelendiği de dikkate alındığında sözlü sınavın içeriği ve uygulanmasına yönelik usul ve esaslar değerlendirme dışı bırakılmak suretiyle anayasallık denetimi yapılması mümkün değildir.

13. Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında her yıl avukatlık mesleğinden geçiş yapacaklar dahil olmak üzere alınacak hâkim ve savcı yardımcısı sayısının Akademinin görüşü alınmak suretiyle kadro ve ihtiyaç durumuna göre Bakanlık tarafından tespit edileceği öngörülmüştür.

14. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında 8. maddede belirtilen niteliklere sahip olup yazılı yarışma sınavı ile mülakatta başarı gösterenlerin hâkim ve savcı yardımcılığına atanma usulüne ilişkin düzenlemeye yer verilmiş, üçüncü fıkrasında ise doktora yapanların sadece mülakata tabi tutulacakları belirtilmiştir.

15. Anılan Kanun'un 9/A maddesinin onuncu fıkrasında hâkim ve savcı yardımcılığına atanabilmek için öngörülen mülakatın ilgilinin muhakeme gücünün, bir konuyu kavrayıp özetleme ile ifade etme yeteneğinin, genel ve fizikî görünümünün, davranış ile tepkilerinin mesleğe uygunluğunun ve liyakatinin, yetenek ile kültürünün, çağdaş bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığının puan verilmek suretiyle değerlendirilmesi yöntemi olduğu belirtilmiştir.

16. Kuralda ise son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının mülakata değil sözlü sınava alınmaları öngörülmüştür. Bu bağlamda sözlü sınavın mülakattan farklı bir ölçme yöntemi olarak kabul edildiği söylenebilir.

17. Bununla birlikte sözlü sınavda hâkim ve savcı yardımcılarının hangi konular bakımından değerlendirmeye tabi tutulacağına ilişkin Kanun'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle sözlü sınavın hangi konuları kapsayacağı Kanun'la

düzenlenmeksizin bu sınavın içeriğinin belirlenmesinin idarenin takdirine bırakıldığı anlaşılmaktadır. Bu durumun Anayasa'nın 140. maddesinde öngörülen kanuni düzenleme ilkesiyle çeliştiği açıktır.

18. Ayrıca sözlü sınavın içeriğine ilişkin Kanun'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesinin mülakatta değerlendirmeye tabi tutulan hususların sözlü sınavda farklı bir kurul tarafından tekrar ölçülmesine neden olabileceği, bu durumda ise hâkim ve savcılarının niteliklerine ilişkin yasal düzenlemelerin tabi olduğu anayasal ilkelerle bağdaşmayan sonuçların doğabileceği kuşkusuzdur.

19. Öte yandan Kanun'da sözlü sınavın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, değerlendirme ölçütleri ile bu sınavda yöneltilen sorular ve verilen cevapların hangi yöntemle kayıt altına alınacağına ilişkin bir düzenlemeye de yer verilmemiştir. Dolayısıyla bu sınavda mahkemelerin bağımsızlığı esasıyla bağdaşmayan öznel değerlendirmeler yapılmasını engelleyecek nesnel ve objektif ölçütlerin öngörülmediği anlaşılmaktadır.

20. Bu itibarla Kanun'da sözlü sınavın içeriği, uygulanması ve değerlendirilmesine yönelik temel ilke ve esasların belirlenmediği gözetildiğinde son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının anılan sınava tabi tutulacaklarını öngören kuralın, hâkim ve savcılarının niteliklerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini öngören anayasal hükmü ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 140. maddesine aykırı olduğundan iptal talebinin reddine yönelik karara katılmamız mümkün olmamıştır.

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Selahaddin MENTEŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 23/6/2022 tarihli ve 7413 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve sözlü..." ibaresinin Anayasa'nın 140. maddesine aykırı olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

2. "*Hâkim ve savcı yardımcılığı süresi ve eğitim*" konusunun düzenlendiği Kanun'un 10. maddesinin dokuzuncu fıkrasında dava konusu ibarenin de içinde yer aldığı kuralda görev dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının son eğitime alınacağı ve son eğitim dönemini bitiren hâkim ve savcı yardımcılarının yazılı ve sözlü sınava tabi tutulacağı öngörülmektedir.

3. İptali istenen ibaredeki "sözlü sınav" ile ilgili olarak ise Kanun'da başka bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte aynı Kanun'un 9/A maddesinde hakim ve savcı yardımcılığına atanabilmek için yazılı yarışma sınavını geçenlere yönelik mülakat sınavı yapılacağı belirtilmektedir. Sözlü sınav ise üç yıllık hakim ve savcı yardımcılığı döneminin tamamlanması sonrasında gündeme gelmektedir. Dolayısıyla burada öncelikle ifade etmek gerekir ki Kanun'da sözlü sınavın hakim ve savcı yardımcılığına atanabilmek için yazılı yarışma sınavını geçenlere yönelik öngörülen mülakat sınavından farklı bir ölçme yöntemi olarak ve daha sonraki aşamalarda yapılacağı kabul edilmektedir.

4. Mahkememiz çoğunluk kararında dava konusu ibare sadece "sözlü" sınav öngörülmüş olmasının Anayasa'ya uygunluğunun değerlendirilmesi şeklinde incelenmiştir. Çoğunluğa göre dava konusu kural son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılarının tabi tutulacakları sınavın türünü belirlemekte olup, kuralın hâkim ve savcı yardımcılara uygulanacak sözlü sınavın içeriği ve uygulanmasına yönelik usul ve esaslarla bir ilgisi bulunmamaktadır (§ 24).

5. Burada kuralın Anayasa'ya uygunluk denetiminde dava konusu ibareyi sadece "ve sözlü" şeklinde kabul ederek değerlendirme yapmak eksik inceleme olacaktır. Zira burada öngörülen bir sözlü sınav söz konusu olup bu sözlü sınavın Kanun'da düzenlenen şekliyle Anayasa'ya uygun olup olmadığını değerlendirmek gerekmektedir.

6. Çoğunluk kararında yapıldığı şeklindeki bir inceleme Anayasa Mahkemesinin gerçekleştirdiği Anayasa'ya uygunluk denetimi inceleme yöntemi boyutu ile fevkalade ciddi sorunlara sebebiyet verebilecektir. Zira dava konusu ibarenin anlamı ve kapsamı ibarenin içinde yer aldığı fıkra hükmü ve hatta Kanun'un diğer hükümleri ile birlikte eksiksiz biçimde ortaya konulmalı ve bu anlamı ve kapsamıyla birlikte dava konusu sözlü sınavın Anayasa'ya uygunluğunun değerlendirilmesi gerekmektedir.

7. Nitekim Mahkememizin sadece bazı ibarelerin iptali talep edildiğinde gerçekleştirdiği Anayasa'ya uygunluk denetimindeki genel yaklaşımı da bu yöndedir. Aksi yaklaşım zaten gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminin kapsamını daraltıp eksik bir inceleme sonucu doğuracaktır. Bu durum ise Anayasa Mahkemesinin etkili bir inceleme yapmaması anlamına gelmektedir.

8. Ek olarak dava konusu sözlü sınavın hakim ve savcı yardımcılarının dönemlerini tamamlayarak hakim ve savcılığa atanmalarının hemen öncesinde gerçekleştirilen ve yeterliliklerini ölçmeyi amaç edinen bir sınava ilişkin olması buradaki denetimin Anayasa'nın 140. maddesi bağlamında daha titiz biçimde yapılmasını da gerektirmektedir.

9. Bununla birlikte çoğunluk kararında aşağıda aynen yer verilen ve dava konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığını ifade eden temel Anayasa'ya uygunluk gerekçesi fevkalade ciddi sorunları bünyesinde barındırmaktadır:

“Bu itibarla son eğitim dönemini tamamlayan hâkim ve savcı yardımcılara uygulanacak sınavın türünü belirleyen ve kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kalan kural hâkim ve savcılarının niteliklerinin mahkemelerin bağımsızlığı ile hâkimlik teminatı çerçevesinde kanunla düzenlenmesini öngören anayasal hükmü ihlal etmemektedir” (§ 29).

10. Zira burada, çoğunluk kararında olduğu gibi, sadece dava konusu ibareyle kanun koyucunun takdirinde olan bir sözlü sınav getirilmesinin hakim ve savcılık mesleği ile ilgili hususlara yer veren Anayasa'nın 140. maddesine aykırı olmaması şeklindeki gerekçe gerçekleştirilen eksik Anayasaya uygunluk denetimi nedeniyle hakim ve savcılarının yeterlilikleri ve mesleğe kabulleri ile ilgili güvenceler noktasında uygulamada ciddi sakıncalı sonuçlara da sebebiyet verecektir.

11. Dolayısıyla gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde dava konusu ibarenin anlamı ve kapsamı öncelikle ibarenin içinde yer alan fıkra ve Kanun'un diğer hükümlerinin bütününde sözlü sınavla ilgili kurallar ortaya konulduktan sonra ibare bu kapsamıyla birlikte denetime tabi tutulmalıdır.

12. Bu yaklaşımla bakıldığında ise dava konusu ibare ile getirilen sözlü sınavla ilgili olarak hâkim ve savcı yardımcılarının hangi hususlarda sözlü sınava tabi tutulup değerlendirileceğine ve bu sınavın içeriğine ilişkin diğer konularda Kanun'da herhangi bir düzenleme bulunmadığı görülmektedir.

13. Öyle ki sözlü sınavın içeriğine ilişkin Kanun'da herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesi hakim ve savcı yardımcılığına giriş aşamasında öngörülen yazılı yarışma sınavından sonra yapılan mülakat sınavında değerlendirmeye tabi tutulan hususların aynı zamanda sözlü sınavda tekrar ölçülmesine neden olabileceği şeklinde de algılanabilecektir.

14. Dava konusu ibare ile ilgili gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde ibarenin içinde yer aldığı madde dahil Kanun'daki sözlü sınava ilişkin tüm hükümleri dikkate alarak bir değerlendirme yapmak gerekmektedir.

15. Bu yönü ile bakıldığında öncelikle ifade etmek gerekir ki hakim ve savcı yardımcılığı eğitim dönemi bittikten sonra hakim ve savcılık mesleğine kabulden önce aynı zamanda bir sözlü sınav yapılması tek başına Anayasa'ya aykırılık taşımamaktadır. Zira kanun koyucu, gerçekleştireceği bu şekildeki bir sözlü sınavla hakim ve savcılık mesleğine kabul edilecek bu kişiler açısından bazı yeterlilikleri bu şekilde ölçmeyi amaçlamış olabilir.

16. Bununla birlikte gerçekleştirilecek olan sözlü sınavın yapılması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, sınavda ölçülmesi amaçlanan hususlar ve benzeri

sınava ilişkin temel çerçevenin Kanun'da karşılanması, kurala ilişkin gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetiminde aranacak önemli gerekliliklerdir. Aksi durumda Anayasa Mahkemesi, hakimlik ve savcılık mesleği ile ilgili olarak Anayasa'nın 140. maddesinde öngörülen gereklilikleri hiçbir şekilde dikkate almadan idarenin belirleyeceği kriterlerle bu mesleğe kabul imkanı sağlayan sözlü sınavda bir anayasal sorun görmeyecektir.

17. Bundan dolayıdır ki bu ibareye ilişkin Anayasa'ya uygunluk denetiminde bahse konu sözlü sınavlarda mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmayan sübjektif değerlendirmeler yapılmasını engelleyecek kriterlerin Kanun'da yer almaması önemli bir Anayasa'ya aykırılık olarak görülmelidir.

18. Bu yönü ile bakıldığında, çoğunluk kararındaki yaklaşımda olduğu gibi, sözlü sınavın yapılmasına ilişkin usul ve esaslara ilişkin temel çerçevenin Kanun'da karşılanmamış olmasında sorun görülmemesi ve daha doğrusu bu konuyu hiç incelemeden sadece "sözlü sınav"ın denetime tabi tutulmasıyla sonuca ulaşılması gerçekleştirilen Anayasa'ya uygunluk denetimini şekli bir incelemeye indirgemiş olacaktır.

19. Esasında gerçekleştirilen sınavın hakim ve savcı yardımcılarının Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından hakim ve savcı olarak mesleğe kabul öncesi aşamada yapılacak olması, dava konusu sözlü sınavın hakimlik ve savcılık mesleği açısından Anayasa'nın 140. maddesi kapsamında hakim ve savcılarının nitelikleri bağlamında değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yönü ile bu boyutu biraz daha detaylı biçimde açıklamak gerekir.

20. Hakimlik ve savcılık mesleğini düzenleyen Anayasa'nın 140. maddesinin üçüncü fıkrasında konumuz bağlamında hakim ve savcılarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceği öngörülmektedir.

21. Anayasa Mahkemesinin de açıkça ifade ettiği üzere hâkim ve savcılarının diğer özlük haklarının yanı sıra niteliklerinin de mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenleneceğini öngören Anayasa'nın 140. maddesinde belirtilen "*hakim ve savcılarının nitelikleri*" ifadesinin hâkim ve savcılarının adaylığa kabul ve adaylık dönemini de kapsadığının kabulü gerekir. Zira Anayasa, hakimlik ve savcılık mesleğine verdiği özel önemin gereği olarak bu mesleğe girecekleri adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak güvenceye kavuşturmak istemektedir (bkz.: AYM, E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 30; E.1995/19, K.1995/64, 07/06/1995).

22. Bu nedenle de hakim ve savcı yardımcılığı sistemine geçiş öncesinde uygulanmakta olan hakim ve savcı adaylığı ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, hâkim ve savcı "*nitelikleri*"nin kazanılması ve sürdürülmesinde, adaylık döneminde alınan başlangıç eğitimi ve hizmet içi eğitimin etkisinin yadsınamaz olduğuna işaret etmiştir. Buradan hareketle Anayasa Mahkemesine göre hâkim ve savcılarının özlük hakları kapsamında olan "*nitelikleri*" ifadesinin adaylık dönemini de kapsayacak şekilde yorumlanması, bu çerçevede mesleğe gireceklerin adaylığa alınıp ve adaylık döneminden başlayarak tüm süreçlerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanun ile düzenlenmesi gerekmektedir (AYM, E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023, § 31).

23. Bu değerlendirmenin hakim ve savcı adaylığından hakim ve savcı yardımcılığı sistemine geçilen yeni dönemde evleviyetle yapılabileceğini önemle ifade etmek gerekmektedir. Zira bu yeni sistemin uygulanmasıyla birlikte dava konusu sözlü sınavın da içinde yer aldığı Kanun'da hakim ve savcı yardımcılarına mahkemelerde ve Cumhuriyet başsavcılıklarında birtakım görev ve yetkiler sayma yolu ile verilmektedir (bkz.: madde: 10/A).

24. Dolayısıyla buradan hareketle Anayasa'nın 140. maddesindeki hakim ve savcıların niteliklerinin kanunla düzenlenmesi gerektiği hükümünün hakim ve savcı yardımcılarının mesleğe kabulündeki önemli bir aşama olan sözlü sınav aşamasının usul ve esasları ile ilgili temel çerçevesinin kanunla düzenlenmesi zorunluluğunu da kapsamakta olduğunu kabul etmek gerekmektedir.

25. Sözlü sınavla ilgili kuralın yer aldığı maddede veya Kanun'un başka maddelerinde bu sınavın yapılması, değerlendirilmesi ve kapsamı ile ilgili temel çerçevenin yeterince düzenlenmemiş olması, dava konusu ibareyi, Anayasa'nın 140. maddesi bağlamında hakim ve savcıların niteliklerinin mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenmesi gerektiği şeklindeki hükme aykırı hale getirmektedir.

26. Bu bağlamda ifade etmek gerekir ki çoğunluk kararı, aynı zamanda Anayasa Mahkemesinin (34) sayılı Türkiye Adalet Akademisi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin tümünün dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde esas itibarıyla Anayasa'nın 140. maddesi gereğince münhasıran kanunla düzenlenmesi gereken konularda düzenleme içerdiğinden Anayasa'ya aykırı bulup oybirliği ile iptal ettiği (bkz.: AYM, E.2019/72, K.2023/229, 28/12/2023) karardaki yaklaşımla da önemli ölçüde çelişmektedir.

27. Zira o kararında Anayasa Mahkemesi hakim ve savcıların adaylık dönemine ilişkin konuları da Anayasa'nın 140. maddesi bağlamında hakimlerin nitelikleri ile ilgili konular kapsamında görerek bunların münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği görüşünü benimserken, eldeki dosyada Mahkememiz çoğunluğu hakim ve savcı yardımcılarının mesleğe kabul öncesinde önemli bir aşama olan sözlü sınavla ilişkin temel çerçevenin kanunda belirlenmiş olup olmadığına kanun koyucunun girmemesinde Anayasa'nın yine aynı maddesi bağlamında bir sorun görmemektedir. Bu yaklaşım çoğunluk kararındaki itihamı tutarsızlığı da açıkça gözler önüne sermektedir.

28. Ek olarak yine çoğunluk kararında dava konusu sözlü sınavın Anayasa'ya aykırı olmadığı temellendirilirken Anayasa Mahkemesinin kamu hizmetine girmede veya kamu görevinde yükselmede ya da belli bir göreve atanmada sözlü sınav şartı öngörülmesinin kanun koyucunun takdirinde olduğunu kabul eden kararlara atıf yapılması (bkz.: ř 25) esasında özlük hakları ve dolayısıyla yargı bağımsızlığı ve yargısal teminatlar yönü ile hakim ve savcıları fevkalade güvencesiz bir düzeye indirgemektedir. Normal memurlardan farklı olarak Anayasa'nın 140. maddesi esas alınarak değerlendirilmesi gereken konu çoğunluk kararındaki bu yanlış bakış açısıyla sıradan bir durum niteliğinde görülerek Anayasa'nın 140. maddesinde hakimlik ve savcılık mesleğine ilişkin temel güvenceler tamamen devre dışı bırakılmış olmaktadır. Gerçekleştirilen denetimde ölçü norm olarak kabul edilmediği içindir ki çoğunluk yaklaşımına göre hakim ve savcı yardımcılarının mesleğe kabul öncesindeki sözlü sınavı aşamasında Anayasa'nın 140. maddesi hiçbir hukuki değer taşımamaktadır.

29. Bununla birlikte yine aynı dosyada hâkim ve savcı yardımcılığı döneminde gerçekleştirilecek eğitimlerin uygulama esasları ile anılan dönemde yapılacak yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin hususların Türkiye Adalet Akademisi tarafından yönetmelikle düzenleneceğini hükme bağlayan kuralı Anayasa Mahkemesi iptal etmiştir. Benim de katıldığım bu iptal kararında Mahkeme, Kanun'da sözlü sınavın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, değerlendirme ölçütleri ile bu sınavda yöneltilen sorular ve verilen cevapların hangi yöntemle kayıt altına alınacağına ilişkin bir düzenleme bulunmamasını sözlü sınavda mahkemelerin bağımsızlığı esasıyla bağdaşmayan öznel değerlendirmeler yapılmasını engelleyecek objektif ölçütlerin öngörülmemesi şeklinde görmüştür. Buradan hareketle de kuralı mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esasları bağlamında kanuni düzenleme ve yasama yetkisinin devredilemezliği ilkeleriyle bağdaşmaz olarak görüp, Anayasa'nın 7. ve 140. maddelerine aykırı bulmuştur (bkz.: §§ 81-83).

30. Aslında sadece bu durum bile esasında sözlü sınav ile ilgili ibarenin denetiminde çoğunluk kararındaki inceleme yönteminin ne derece sorunlu ve çelişkili bir yaklaşım sergilediğini gözler önüne sermektedir. Çoğunluk kararında salt iptali talep edilen ibarenin “ve sözlü” olmasından hareketle sadece öngörülen sözlü sınav yapılmasının Anayasa'ya uygun olup olmadığına bakılıp bunu ötesinde bu sınava ilişkin temel esasların Kanun'da öngörülüp öngörülmediğinin incelenmemesi mahkemenin Anayasa'ya uygunluk denetimi inceleme yöntemi boyutu ile kabul edilemez bir yaklaşımdır.

31. Bu yaklaşım, Anayasa'nın 140. maddesinde hakim ve savcılık mesleği için bir zorunluluk olan hakim ve savcılarının niteliklerinin de idarenin inisiyatifıyla belirlenmesinin ve farklı iktidarlar döneminde subjektif kriterlere göre hakim ve savcı yardımcılarının sınava tabi tutulmalarının önünü açacak bir düzenleme olarak yargı bağımsızlığına önemli ölçüde zarar verecektir.

32. Yukarıda sıralanan gerekçelerle 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “...ve sözlü...” ibaresinin Anayasa'nın 140. maddesine aykırı olduğu için iptali gerektiği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ